

LIGHT
ING

DE
SIGN

studio
DeSchutter
lighting

ERCO

SHAPE THE LIGHT

Conceptueel lichtontwerpen

methodiek en praktijkvoorbeelden

ERCO

SHAPE THE LIGHT

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

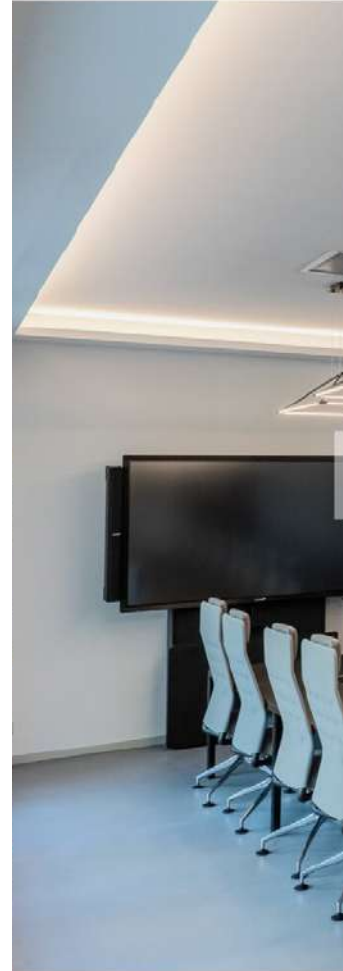
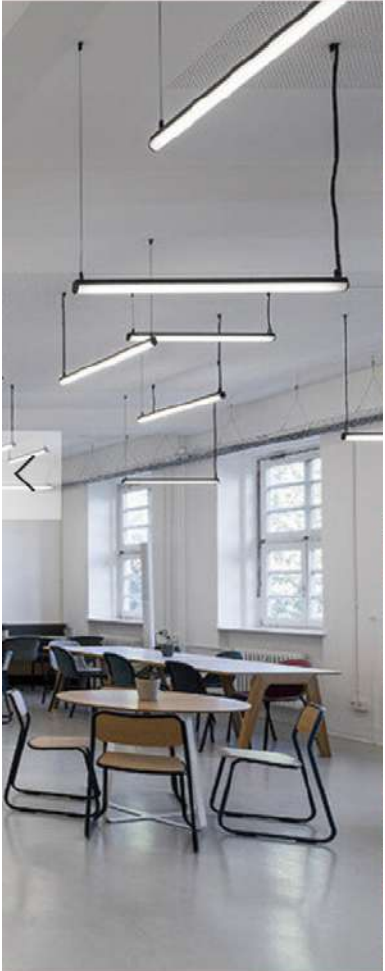

Groen
Licht
Vlaanderen ...

Samen voor sterk innoveren

studio
DeSchutter
lighting

[About](#) [Projects](#) [Services](#) [News](#) [Lighting ABC](#) [Contact](#)

**Lichtontwerpers helpen
(interieur)architecten hun
visie te versterken,
door het ontwerpen van de
visuele ervaring,
het toevoegen van
creatieve input,
en technische expertise.**

studio
DeSchutter
lighting

ERCO

SHAPE THE LIGHT

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Groen
Licht
Vlaanderen ...

Samen voor sterk innoveren

M.A. Interieurarchitectuur
2008 - Antwerpen

M.A. Architecturaal Lichtontwerpen
2011 - Wismar

HPI School of Design Thinking
2011 - Potsdam

Oprichting Studio De Schutter
2015 - Berlijn

Ambassadeur Women in Lighting
2019 - Duitsland

Waarom ben je vandaag hier?

Wat wil je leren?

ERCO

SHAPE THE LIGHT

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Groen
Licht
Vlaanderen ...

Samen voor sterk innoveren

1

Licht

2

Ontwerpmethodiek

3

Praktijkvoorbeelden

4

Samenvatting

SHAPE THE LIGHT

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Groen
Licht
Vlaanderen ...

Samen voor sterk innoveren

1

ERCO

SHAPE THE LIGHT

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Groen
Licht
Vlaanderen ...

Samen voor sterk innoveren

LICHT

A

Abstrahlwinkel
Akzent
Akkord
Analogie(n)
Assymetrie
Arbeitsplatz
Atmosphäre
atmosphere

B

Beleuchtung
Biorhythmus
Basis

C

chlorophyll
consultancy
creativity
corpitality

D

Daylight
DNA
Distanz
Dynamik
detail
design
design thinking

E

Energie
elegance
(visual) experience

F

Farbwiedergabe
Farbspektrum
Farbvalenz
Farbtemperatur
Flexibilität
Fluoreszenz
Fotorezeptoren
feeling
future-oriented

G

gemütlich
Glow
gradation

H

Hue
Halogen
hack

IJ

indirekt
Infrarot
Independent
innovation

K

Kelvin
Kunstlicht
Konzentration
Kreativität
kalt

L

Licht
Lichtquelle
Lichtrhythmus
Lichtsensoren
Lumen
Leistungsfähigkeit
LED
light hack
lighting

M

Melanin
Melatonin

N

Nähe
natürlich
neutral

O

Orientierung
Opacity
Organisation

PQ

Planung
Photosynthese
perception
prototyping

R

range
Rhythmus
Reflektion
Richtung
Rezeptoren

S

scale
Serotonin
Sensorik
Shadow & Light
Spektrum
Spektralfarben
Sinneszellen
Stäbchen
Sonnenstand
Stabilität
soft
subtle
shadow

T

Transformation
tactile
technology
tailored solution
technical expertise
(not just design)

U

Ultraviolett
user-centric

VW

Vitamin D
Vitalität
verlichting
value
warm
wellbeing

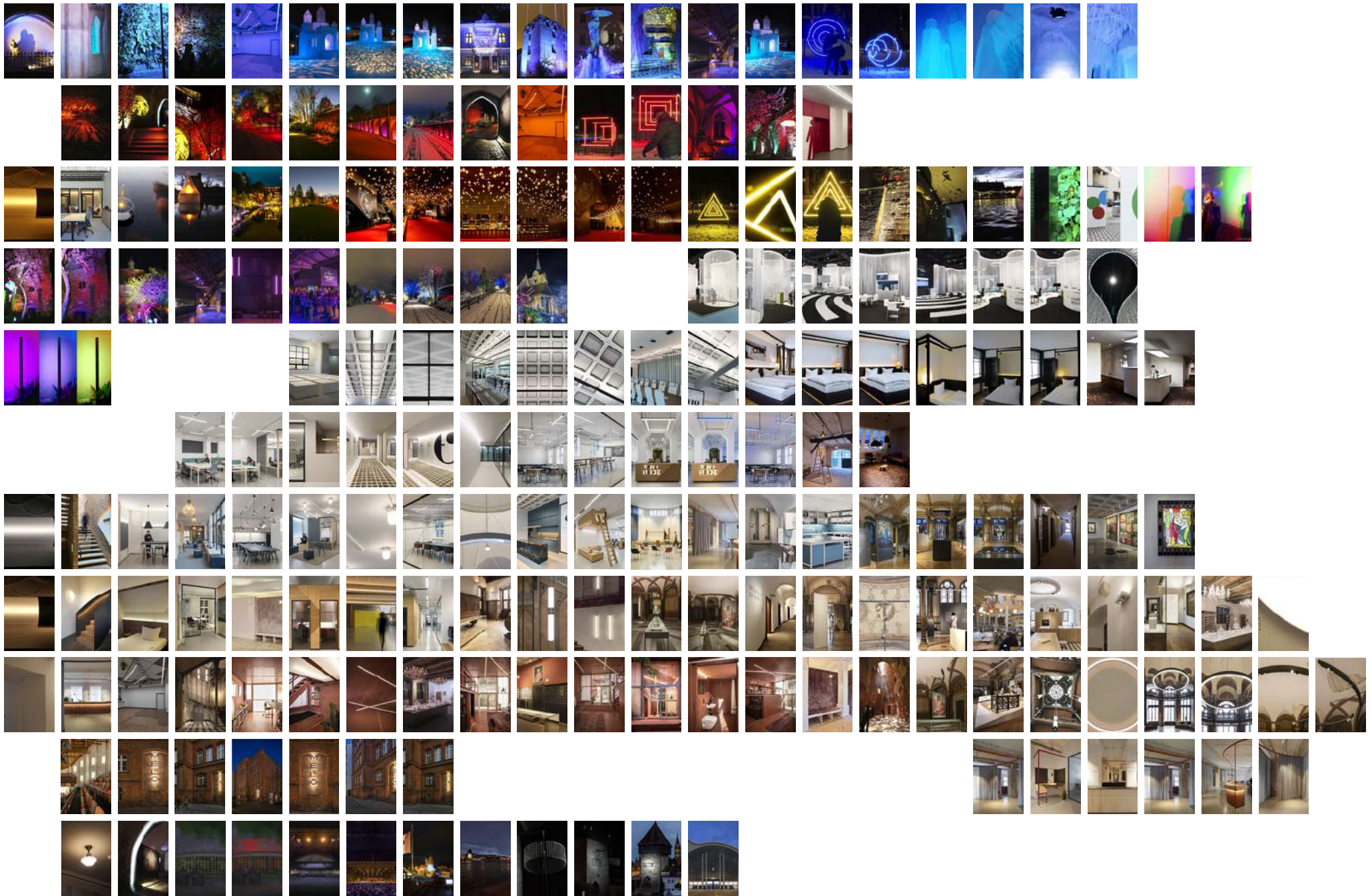
XYZ

Zäpfchen
zoom-in

Licht-Expertise

Gesammeltes Wissen und
Wissenswertes zum Thema »Licht«
publiziert Studio De Schutter
regelmäßig online oder auf Social
Media Kanälen.

Um die langjährige Erfahrung mit
der Gestaltung von und mit Licht
zu unterstreichen, reihen sich
Projekte und Exkurse mit ihrem
charakteristischen Schlagwort
zum Thema alphabetisch ins
Licht-ABC ein.

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

**lighting is often
only noticed
when it's bad...**

highlight your architecture.

2

ERCO

SHAPE THE LIGHT

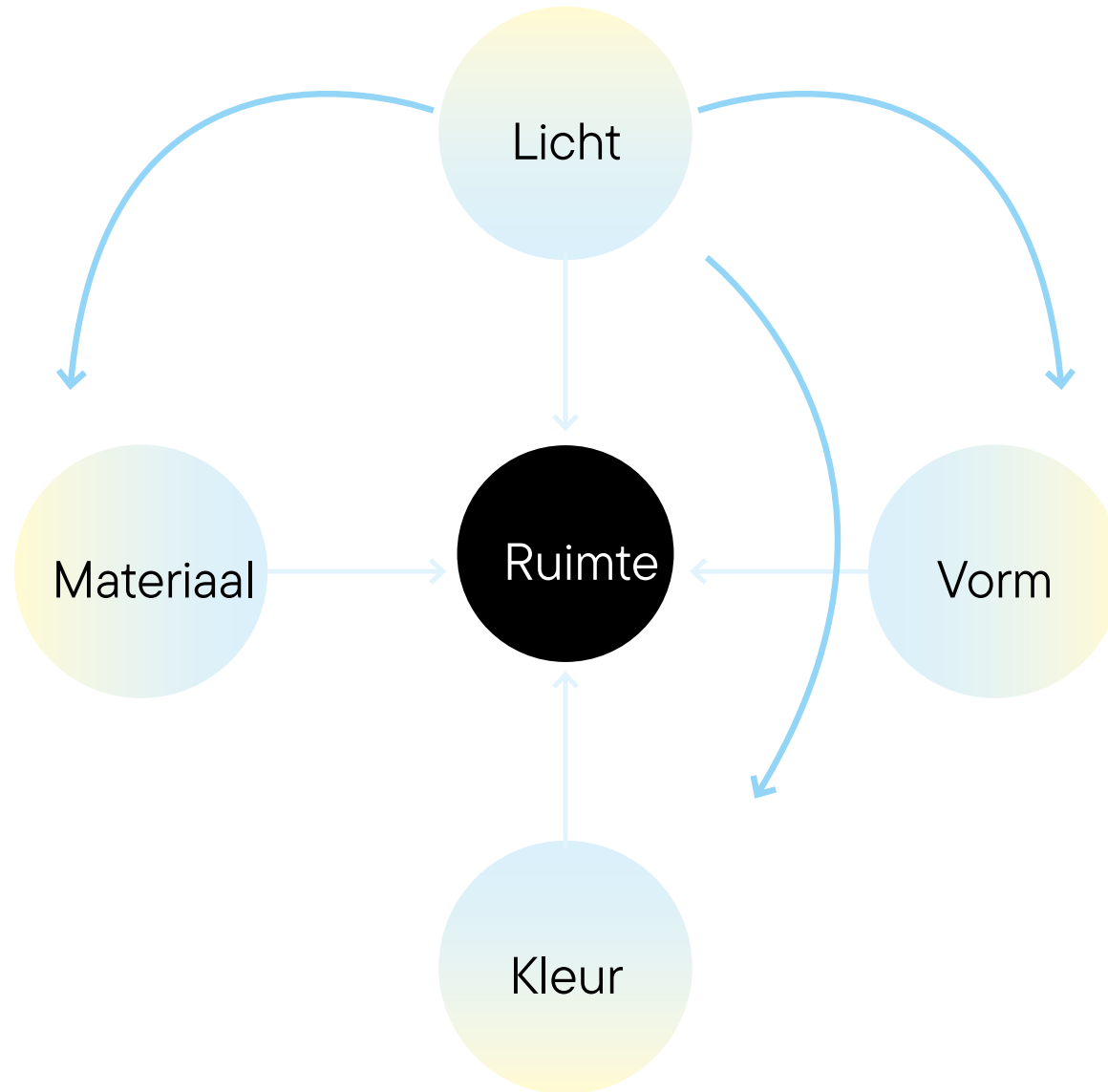
AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Groen
Licht
Vlaanderen ...

Samen voor sterk innoveren

**Alles wat we zien
is gereflecteerd
licht,
onafhankelijk of
het nu daglicht
of kunstlicht is.**

licht beïnvloedt hoe
een ruimte wordt
waargenomen,
zelfs al werd er niet
over de verlichting
nagedacht...

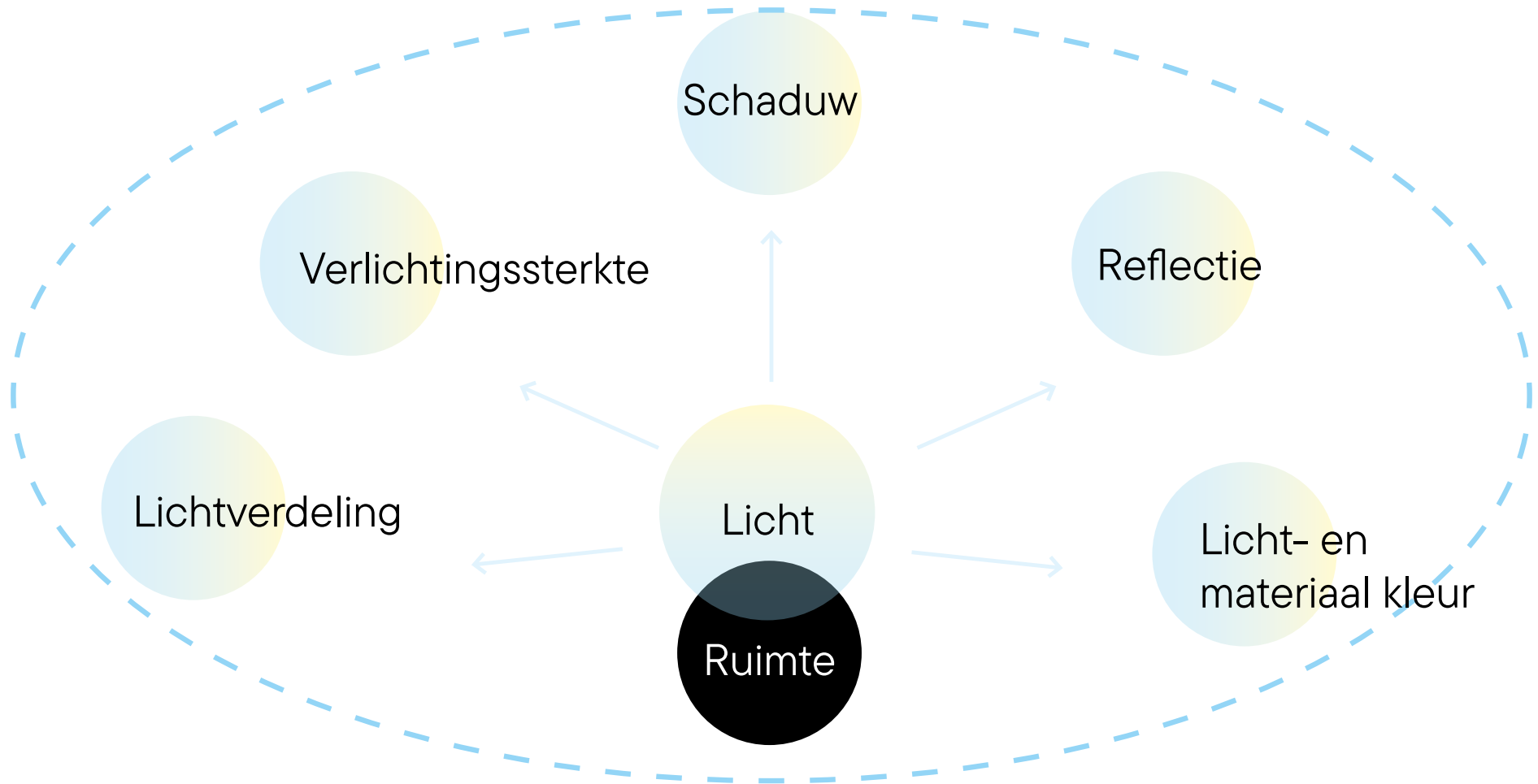

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

Licht
=
daglicht & kunstlicht

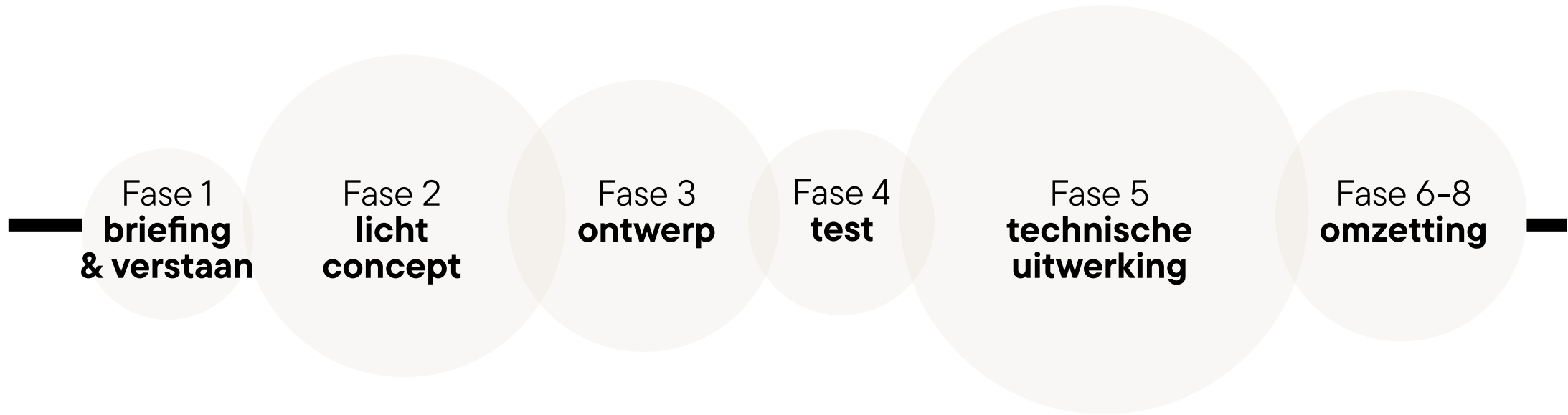

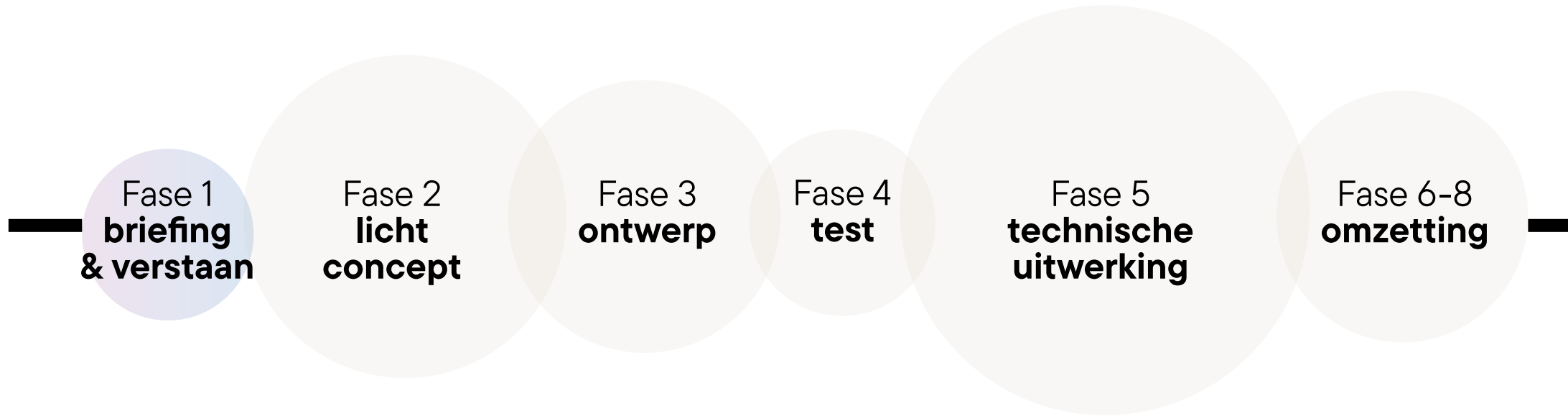
ruimtelijke waarneming door licht

**Als lichtontwerpers
denken niet in
lampen, bij het
lichtontwerpen
denken we in effect
en sfeer.**

**Als lichtontwerpers
denken niet in
lampen, bij het
lichtontwerpen
denken we in effect
en sfeer.**

Hoe is het proces?

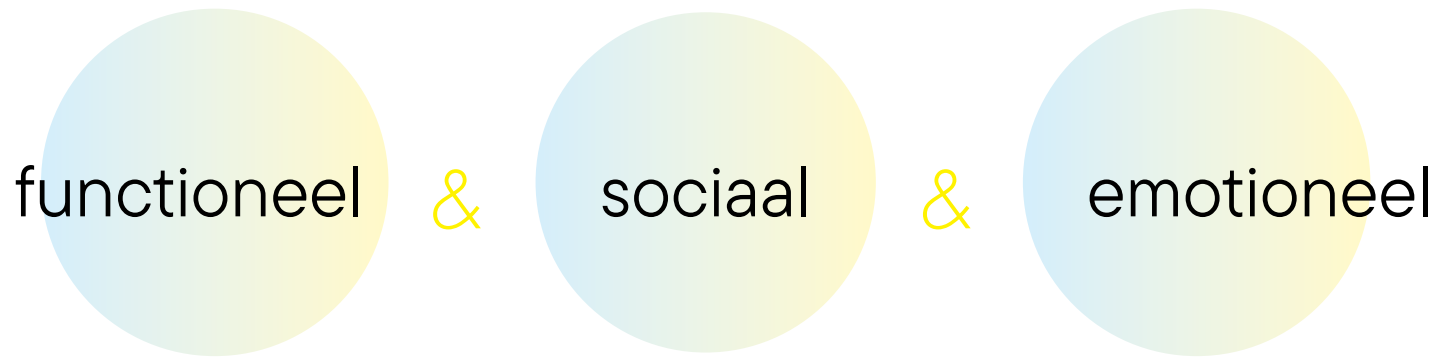
- klant verstaan, de verschillende limitaties en noden in kaart brengen
- analyse van de ruimte

briefing

briefing

gebruikersbehoefte

- functioneel
- sociaal
- emotioneel

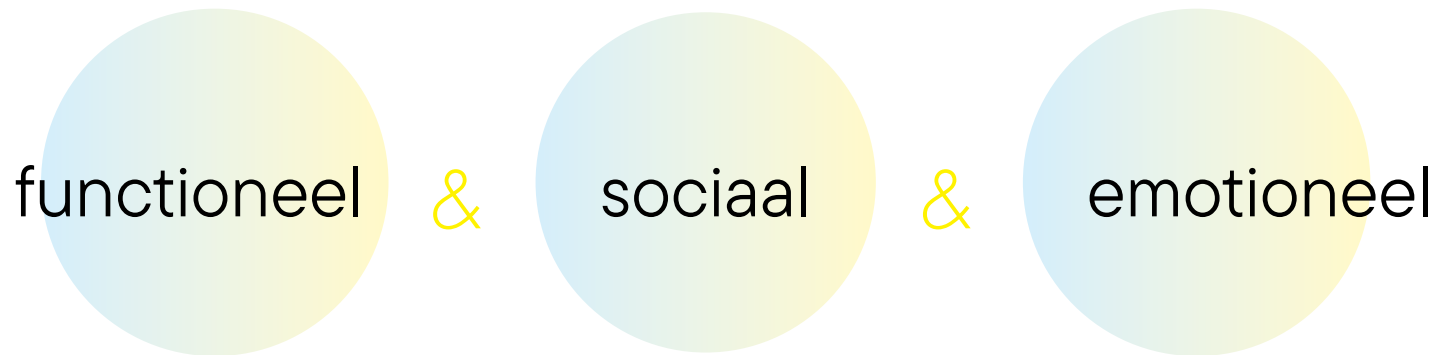

- Veiligheid
- Toegankelijkheid
- Legaliteit

- Economisch
- Milieu
- Duurzaam

- Cultureel & Erfgoed
- Ervaring
- Gevoel erbij te horen

Kan jij hier een paar voorbeelden geven voor een
- residentieel project?
- voor een kantoorproject?

briefing

gebruikersbehoeften

- functioneel
- sociaal
- emotioneel

architectuur

- stijl
- limitaties
- visie

briefing

gebruikersbehoeften

- functioneel
- sociaal
- emotioneel

architectuur

- stijl
- limitaties
- visie

verlichting

- normen
- functie
- technische know-how

briefing

gebruikersbehoeften

- functioneel
- sociaal
- emotioneel

architectuur

- stijl
- limitaties
- visie

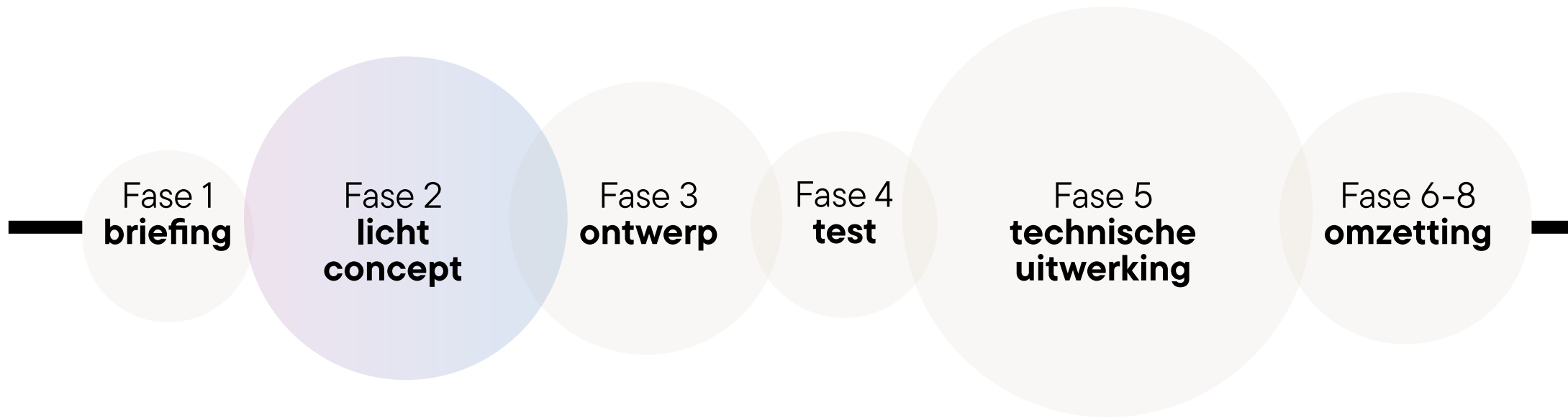
verlichting

- normen
- functie
- technische know-how
- analyse van perspectieven

conceptueel lichtontwerpen

Lichtontwerpen

- verhaal
- corpitality (corporate identity + hospitality)
- ruimtelijke waarneming
- zetten van accenten
- holistische aanpak
- potentieel uitwerken
- licht lagen

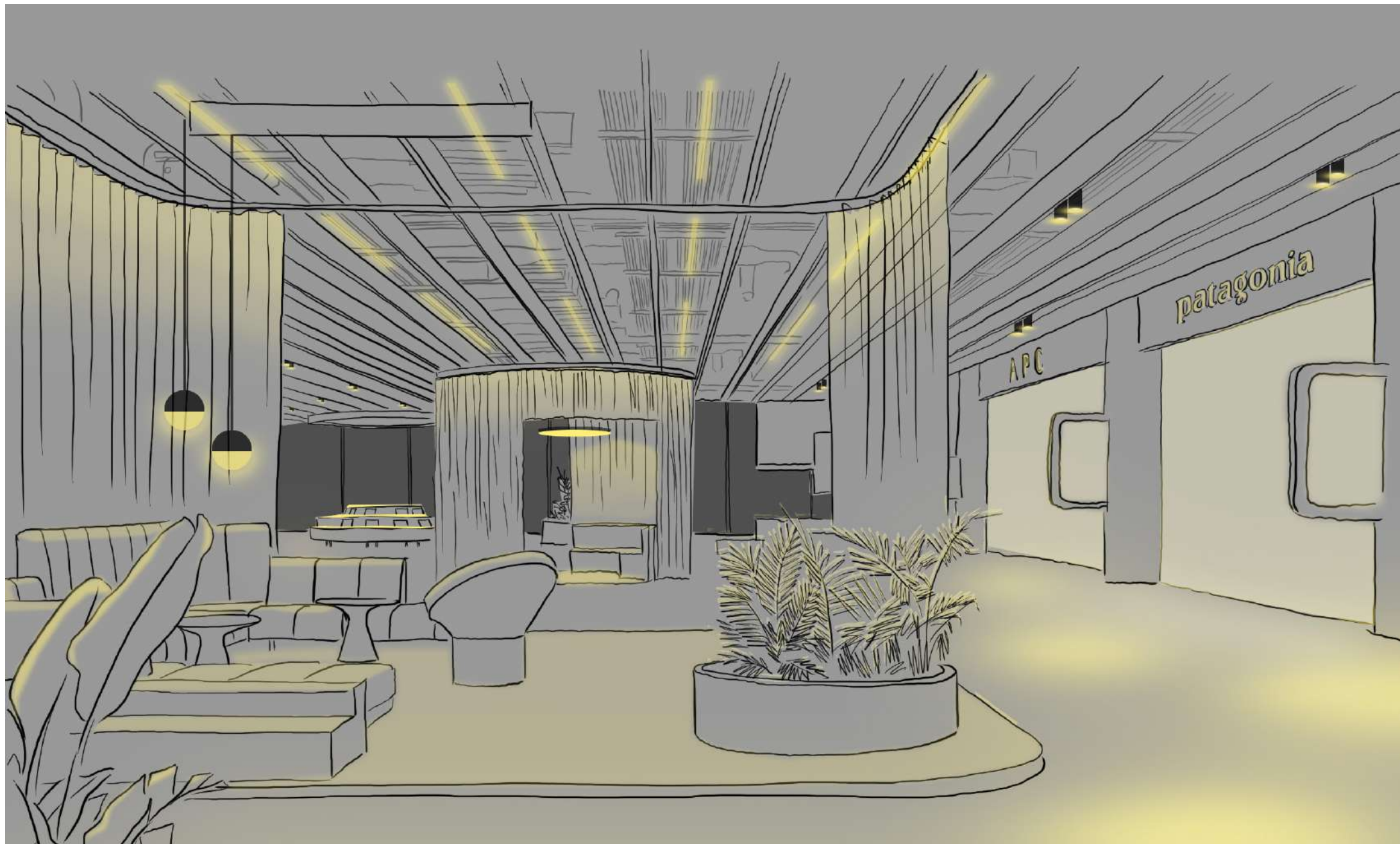
- klant verstaan, de verschillende limitaties en noden in kaart brengen
- analyse van de ruimte

- analyse van ruimte en licht
- waarneming ontwerpen
- eerste ideeën
- holistische aanpak (daglicht, materiaal, kleur)
- ontwikkelen licht identiteit

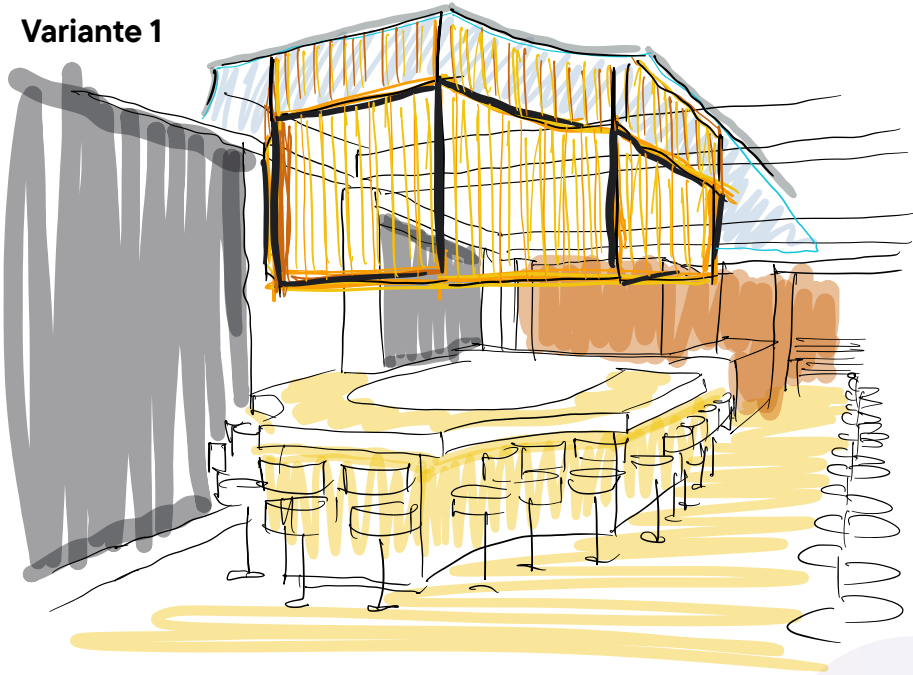

Fase 2
eerste ideeën
& schetsen

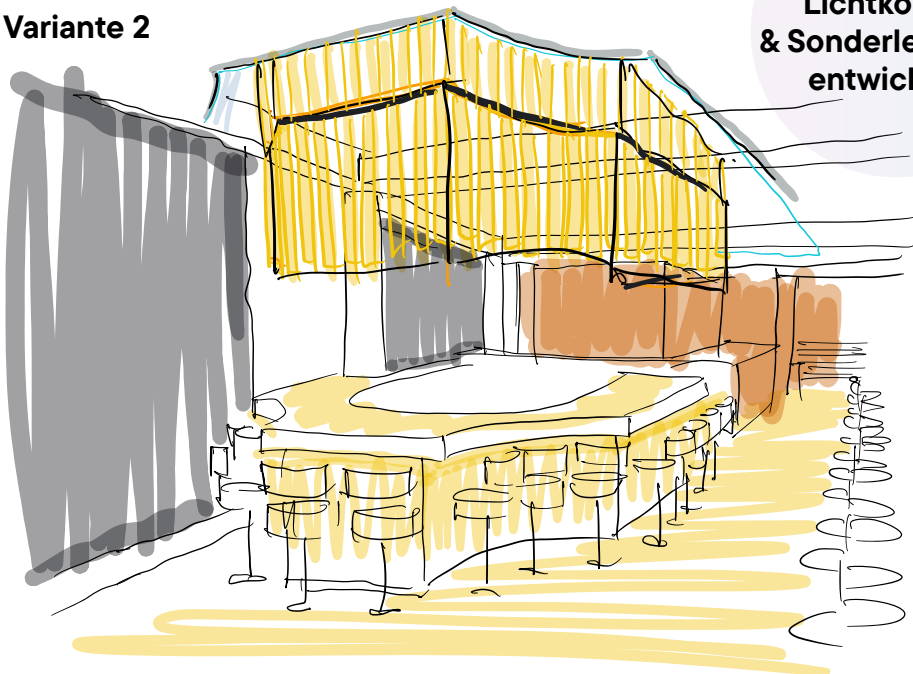

Variante 1

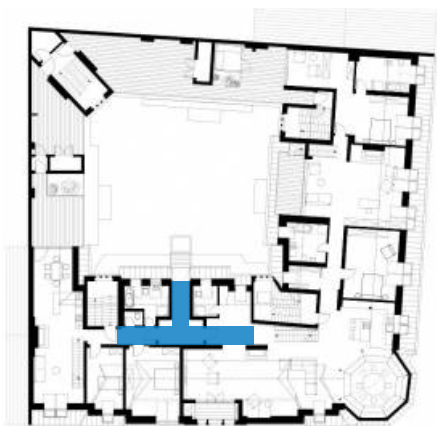
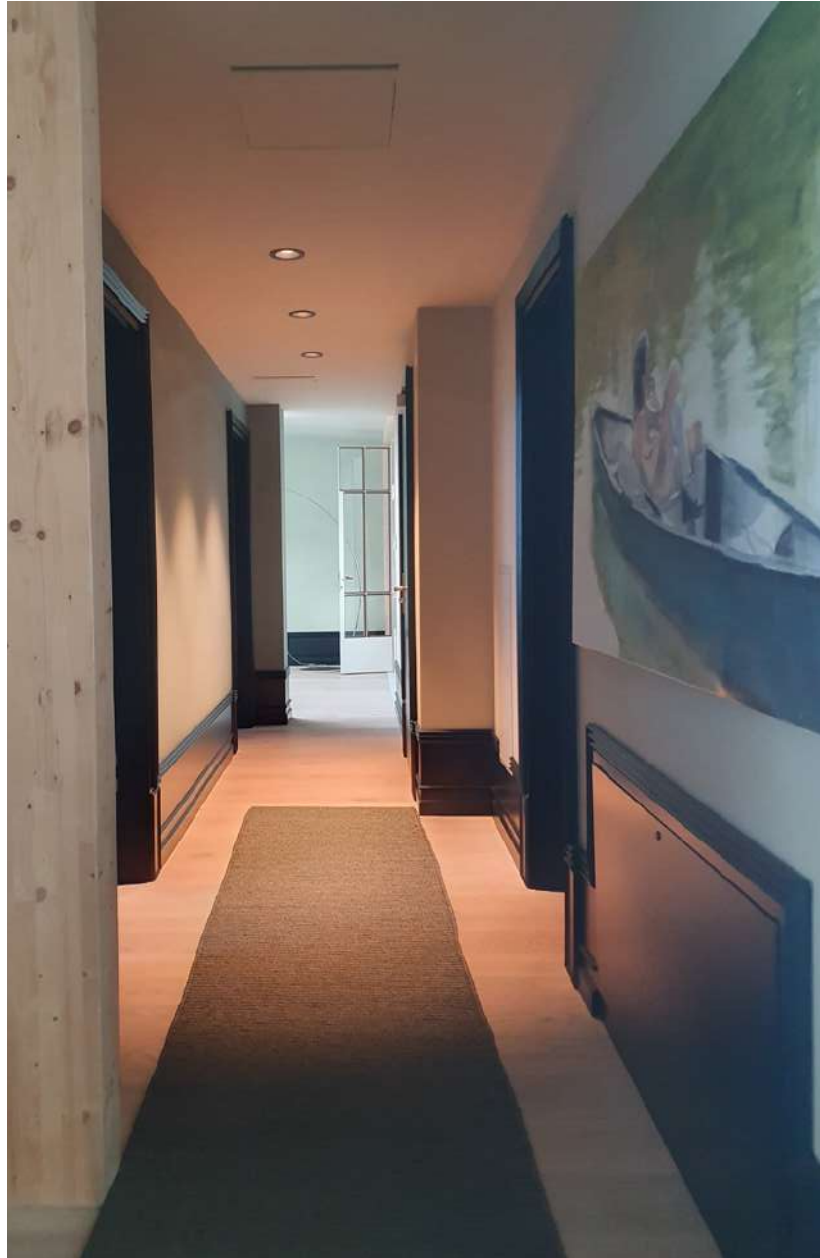

Variante 2

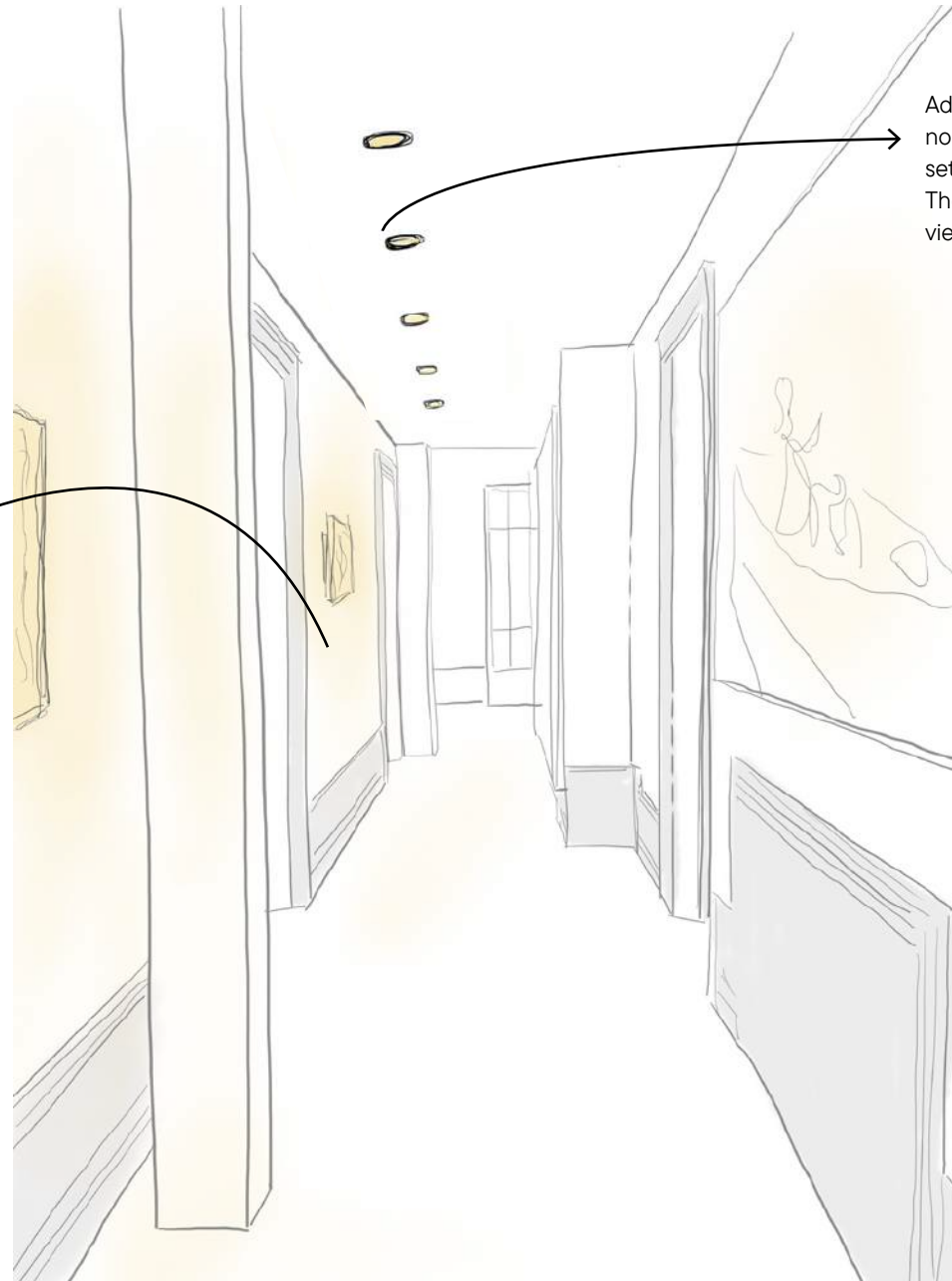

Phase 2
Lichtconcept
& Sonderleuchten-
entwicklung

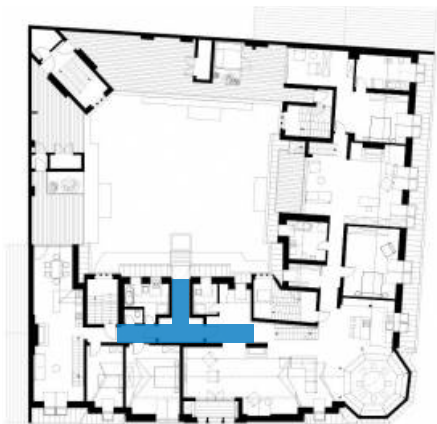
Phase 1
**Analyse the
existing lighting
situation**

Additional downlights with dim to warm technology allow for an adaptable day and evening setting.
The rhythm of the downlights will guide the view through the space.

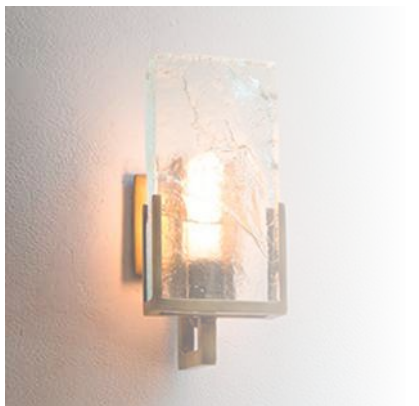
The space will appear brighter with the soft illuminated walls.

The sconces guide the view through the corridor and create an entrance experience.

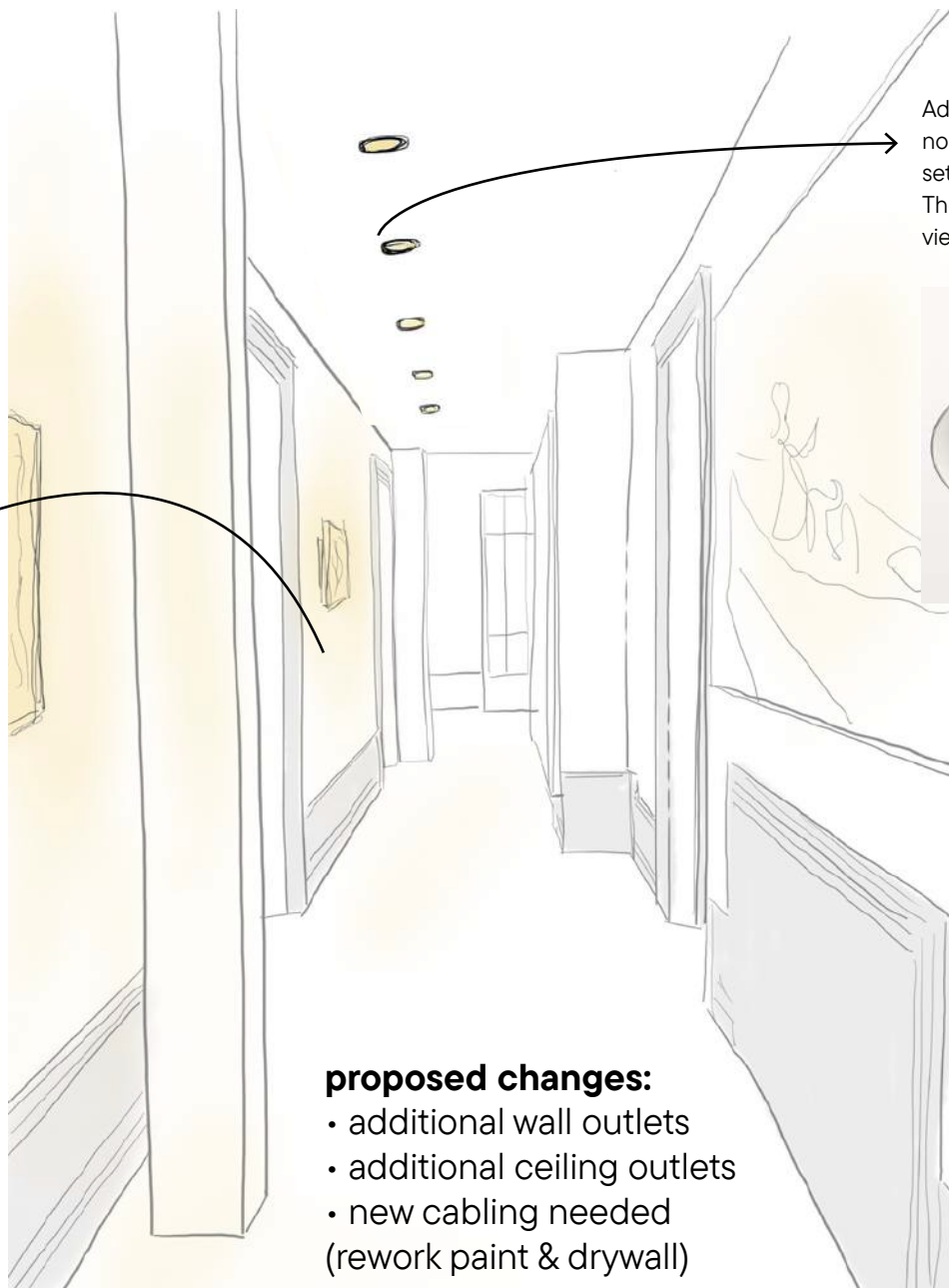
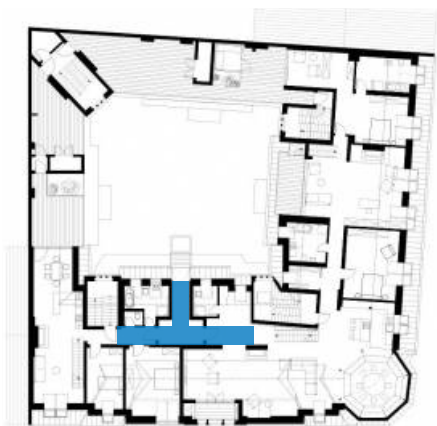
Phase 1
Analyse the existing lighting situation

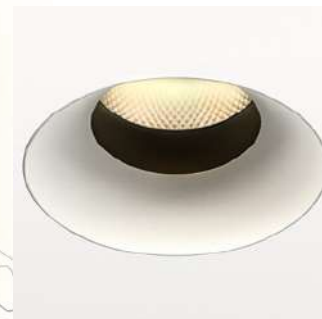

The space will appear brighter with the soft illuminated walls.

The sconces guide the view through the corridor and create an entrance experience.

Additional downlights with dim to warm technology allow for an adaptable day and evening setting. The rhythm of the downlights will guide the view through the space.

- proposed changes:**
- additional wall outlets
 - additional ceiling outlets
 - new cabling needed (rework paint & drywall)

Phase 1
Analyse the existing lighting situation

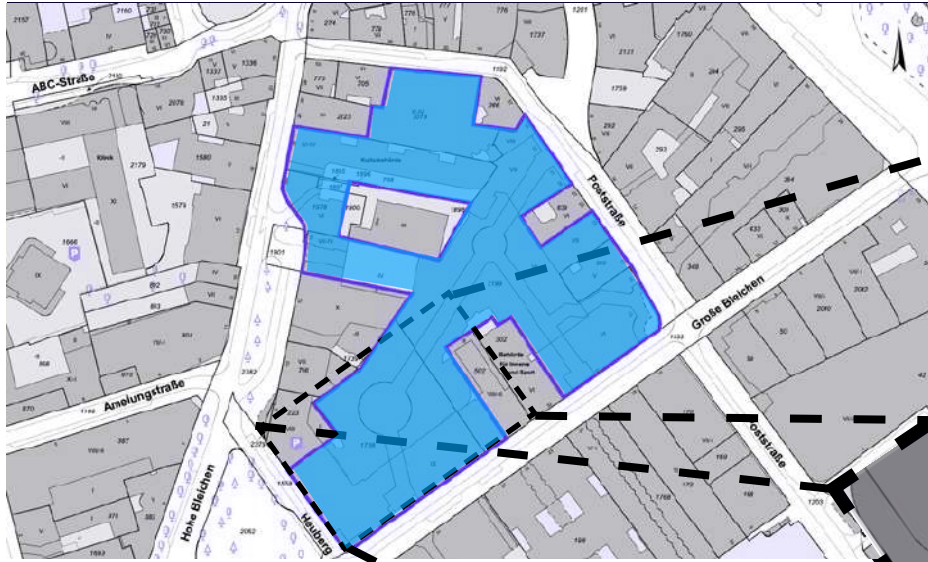
3

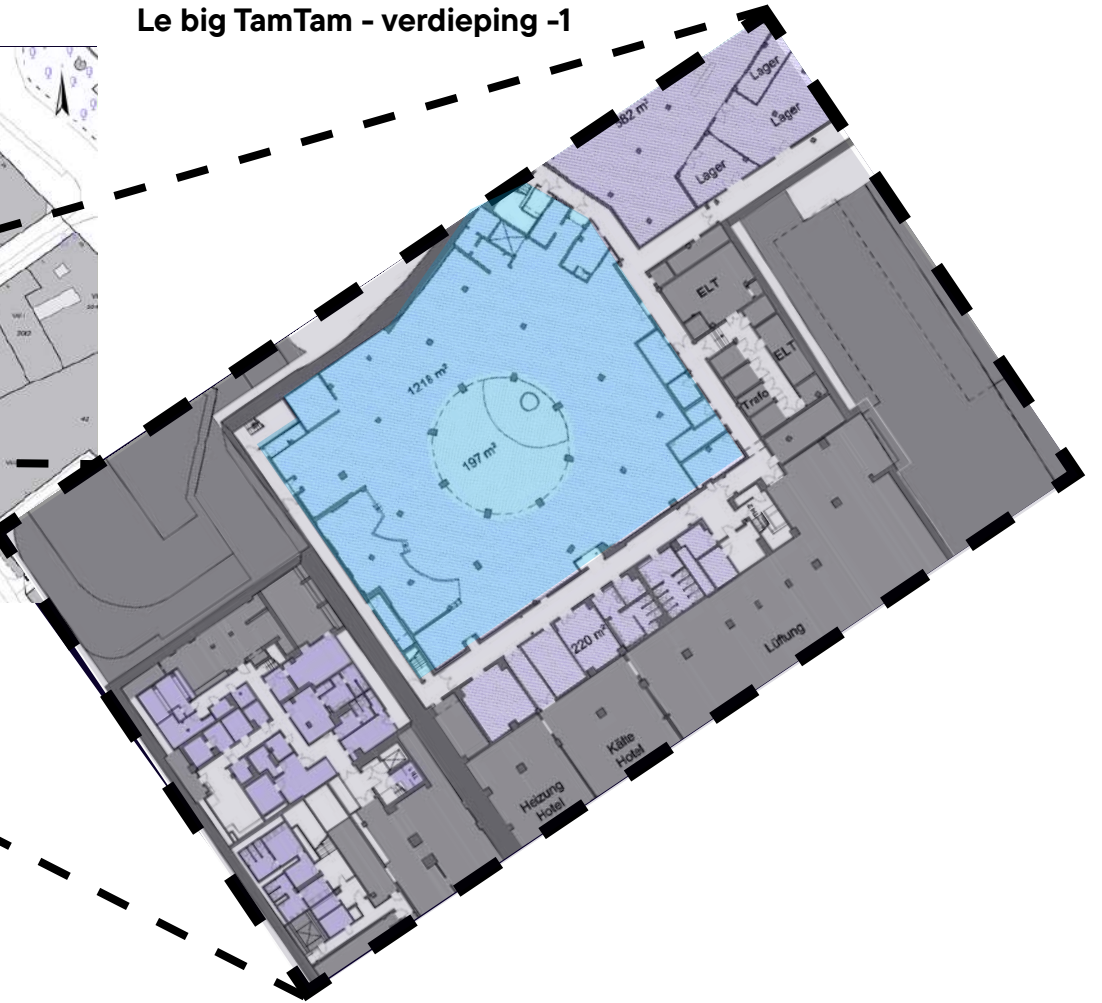
LE BIG TAMTAM

Hamburg - 2024

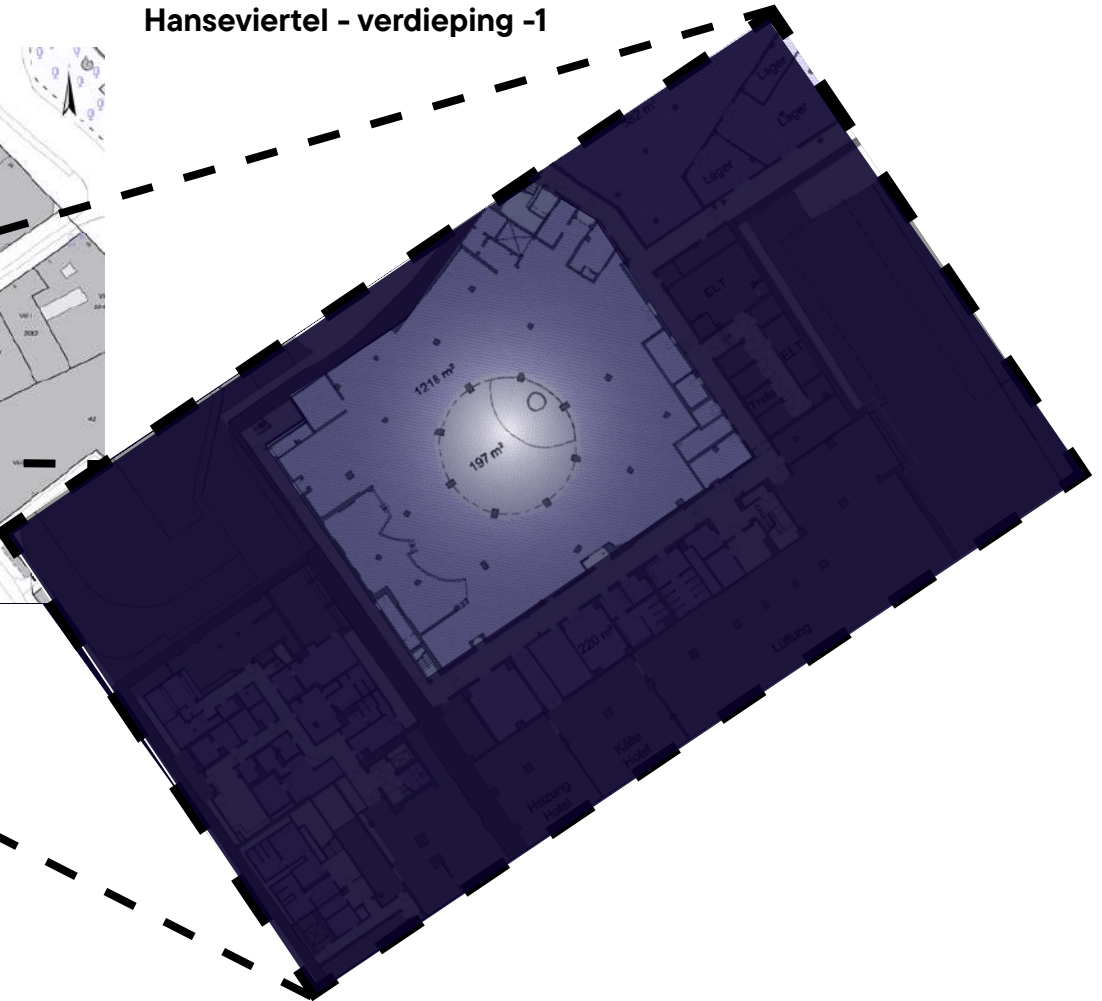
Hanseviertel - Shopping mall

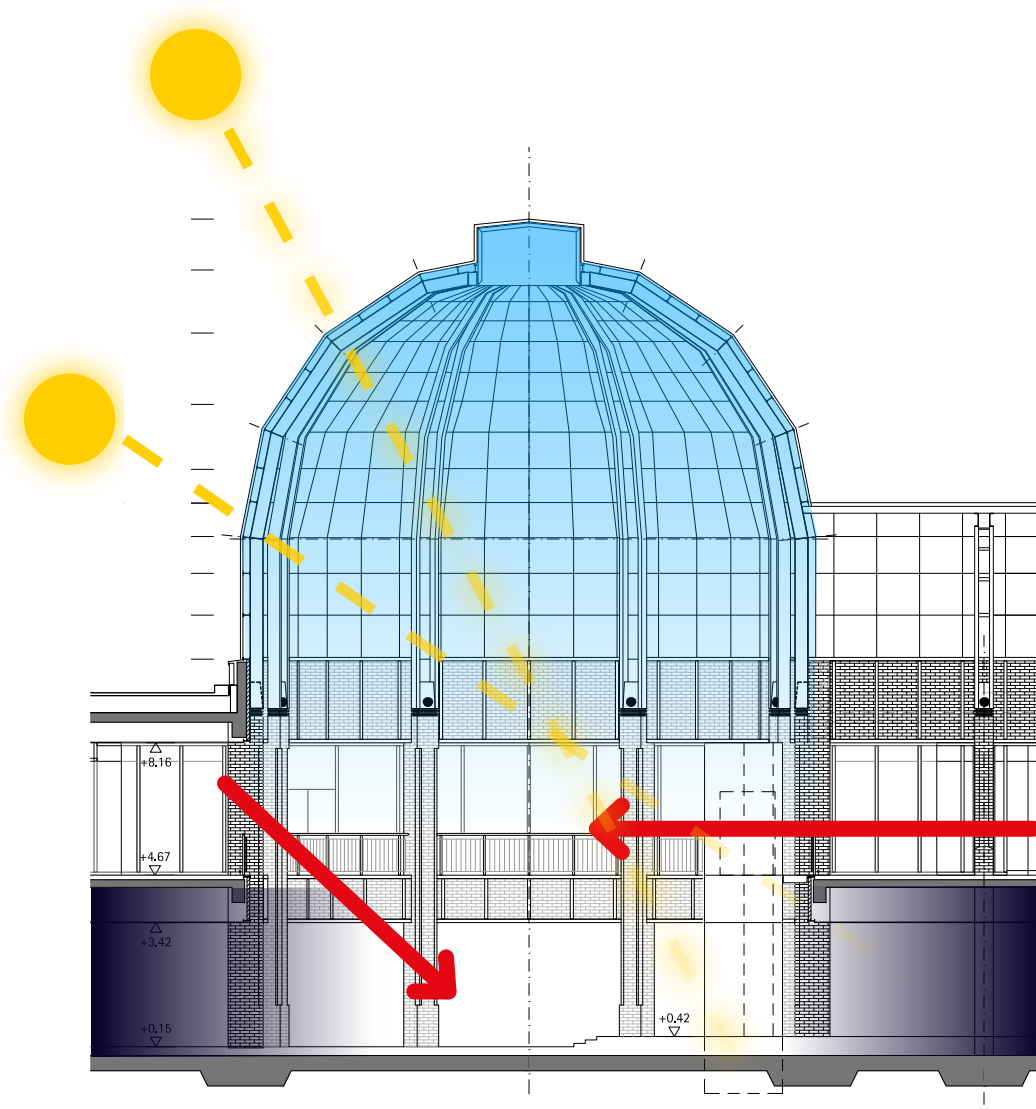
Le big TamTam - verdieping -1

Hanseviertel - verdieping -1

background: studio aisslinger + lighting from Studio De Schutter

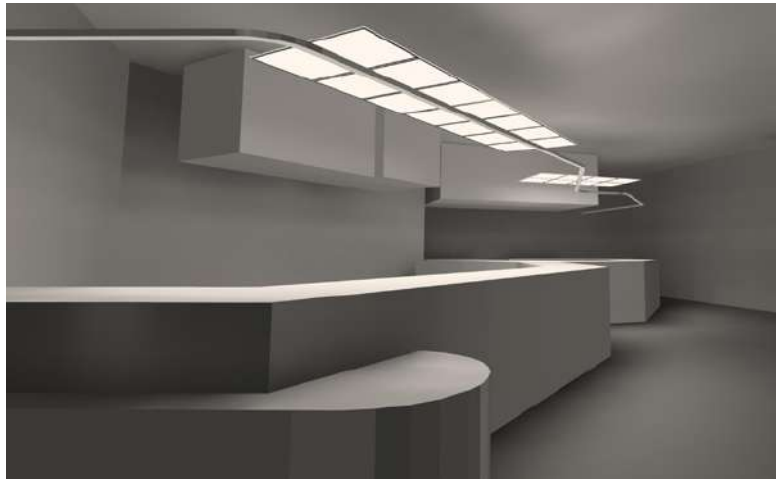

leesbaarheid van veraf door verticale verlichtingssterkte.
render: studio aissinger + lighting Studio De Schutter

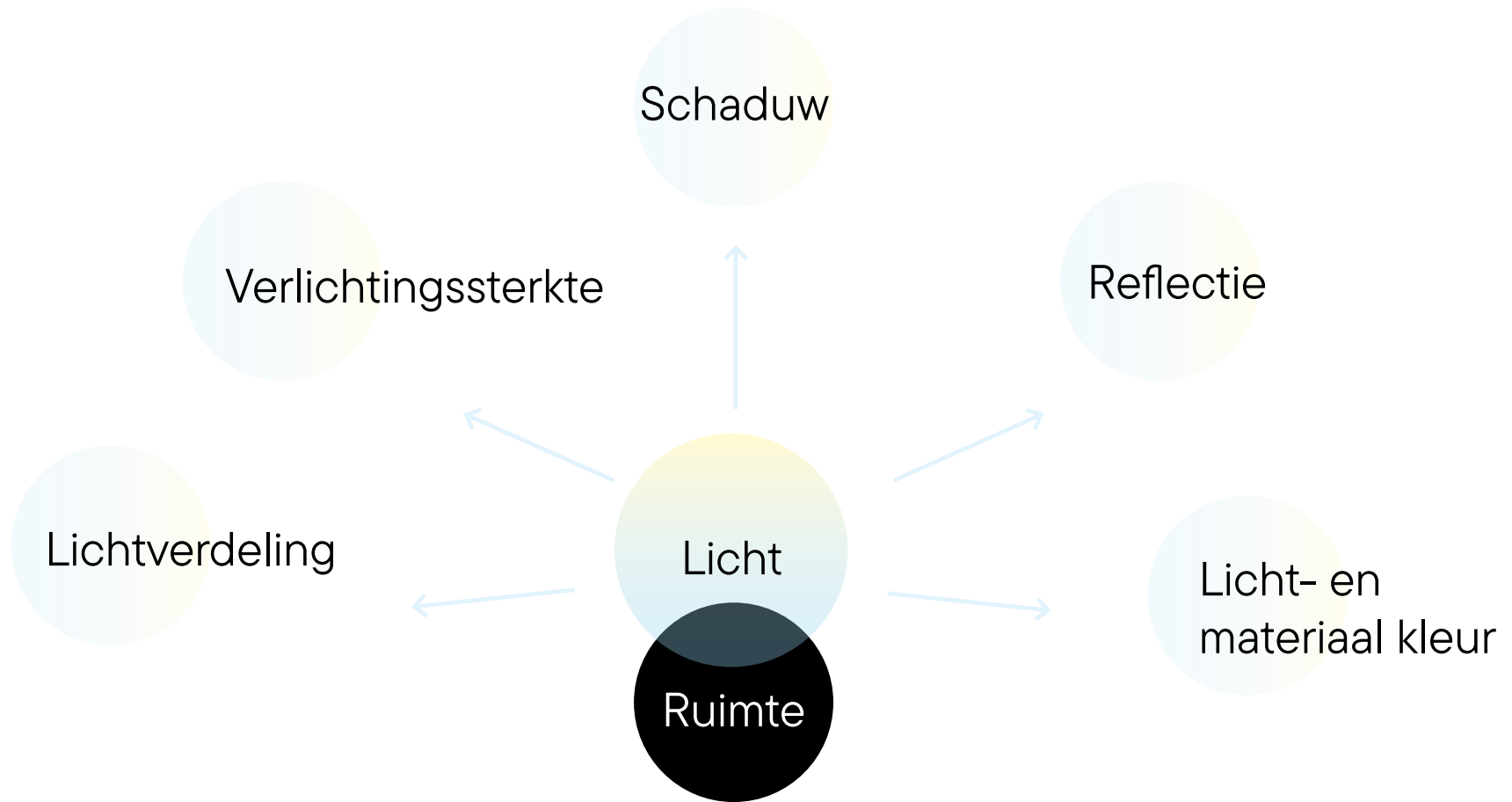

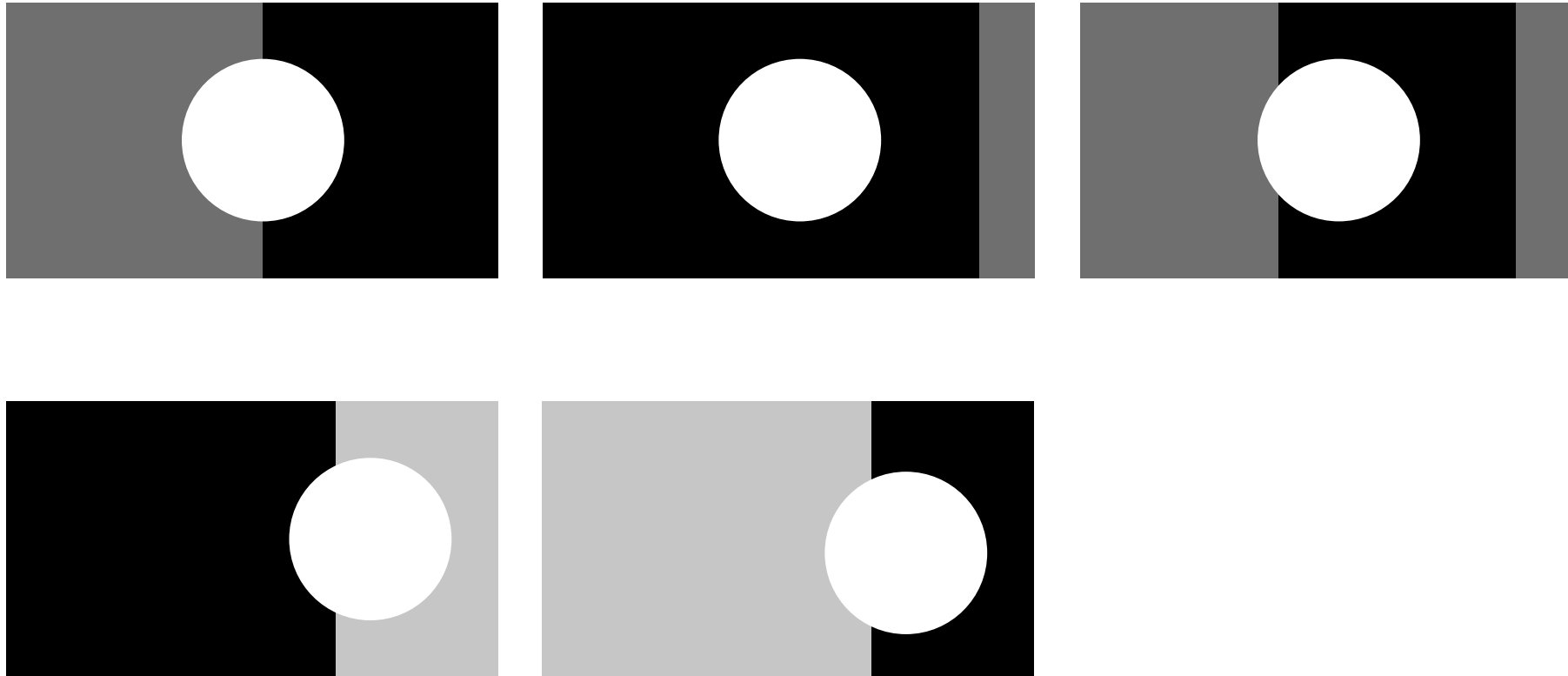

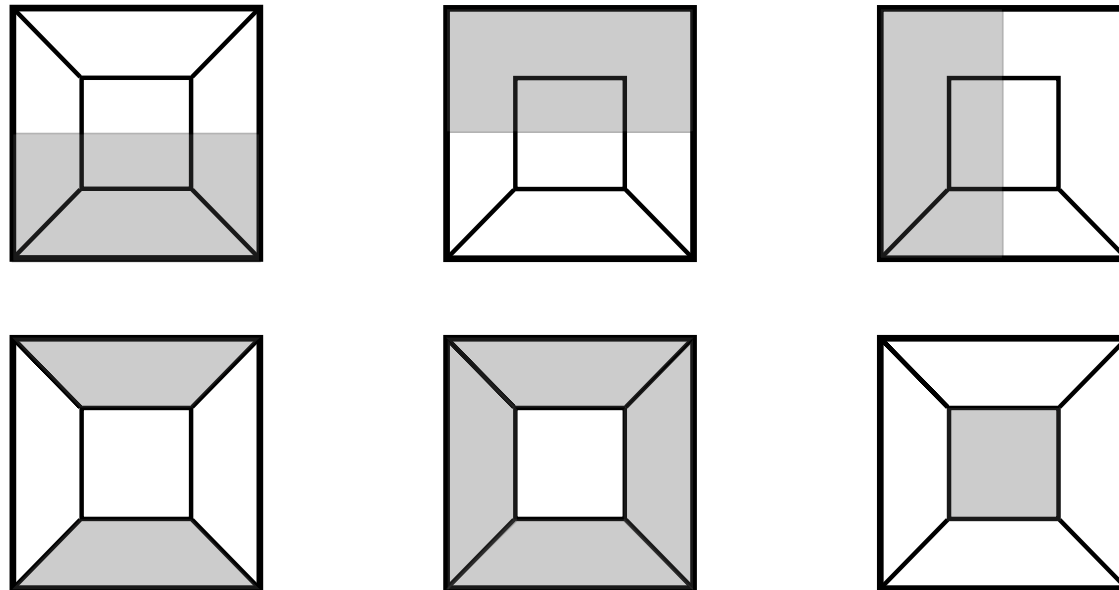
Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

lichtverdeling
=
scenografie van de architectuur

lichtverdeling
=
gevoelsmatige helderheid

AM LOKDEPOT

Berlin - 2017

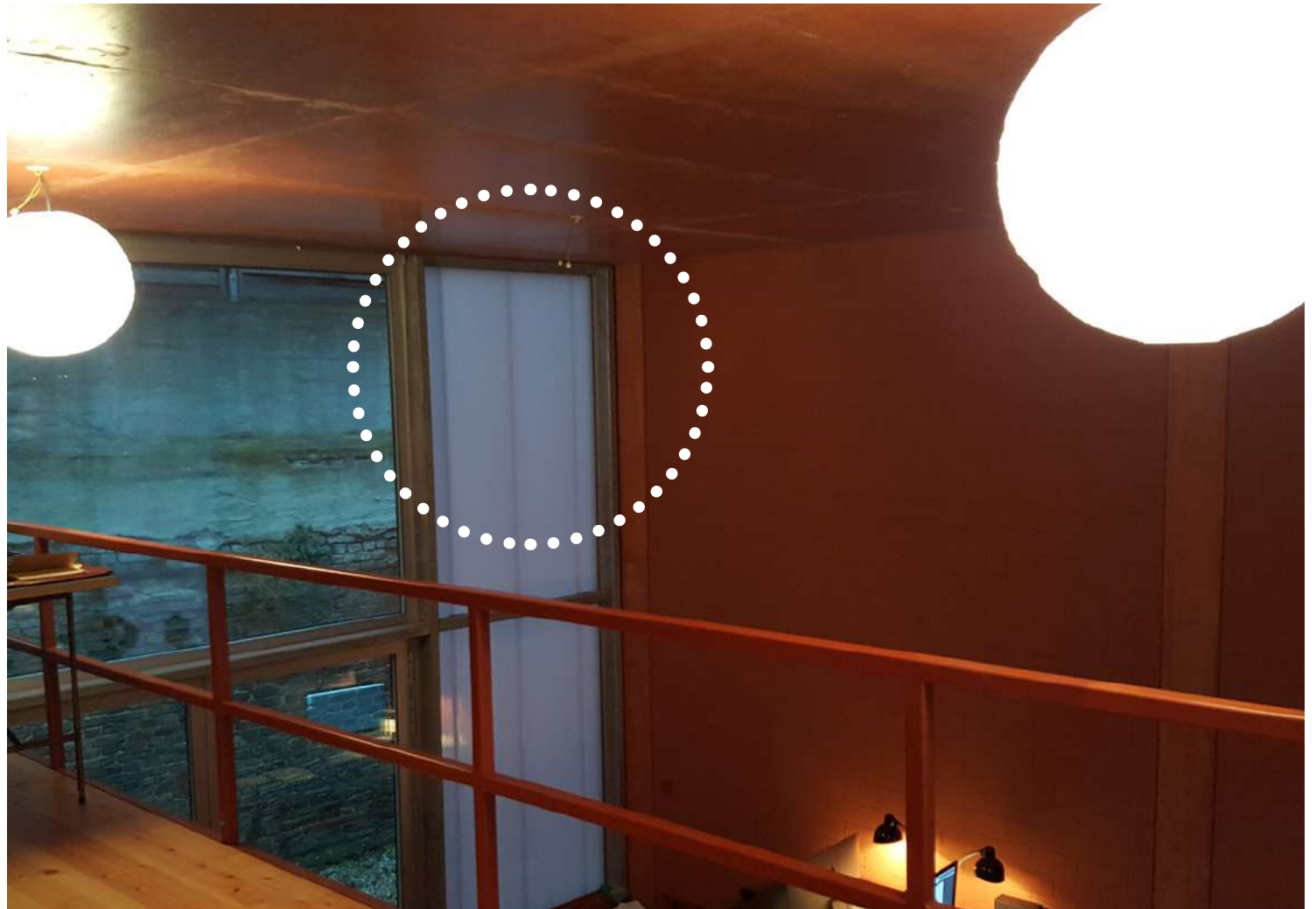
**lighting design
is about shaping
perception,
experience and
atmosphere.**

branding with light.

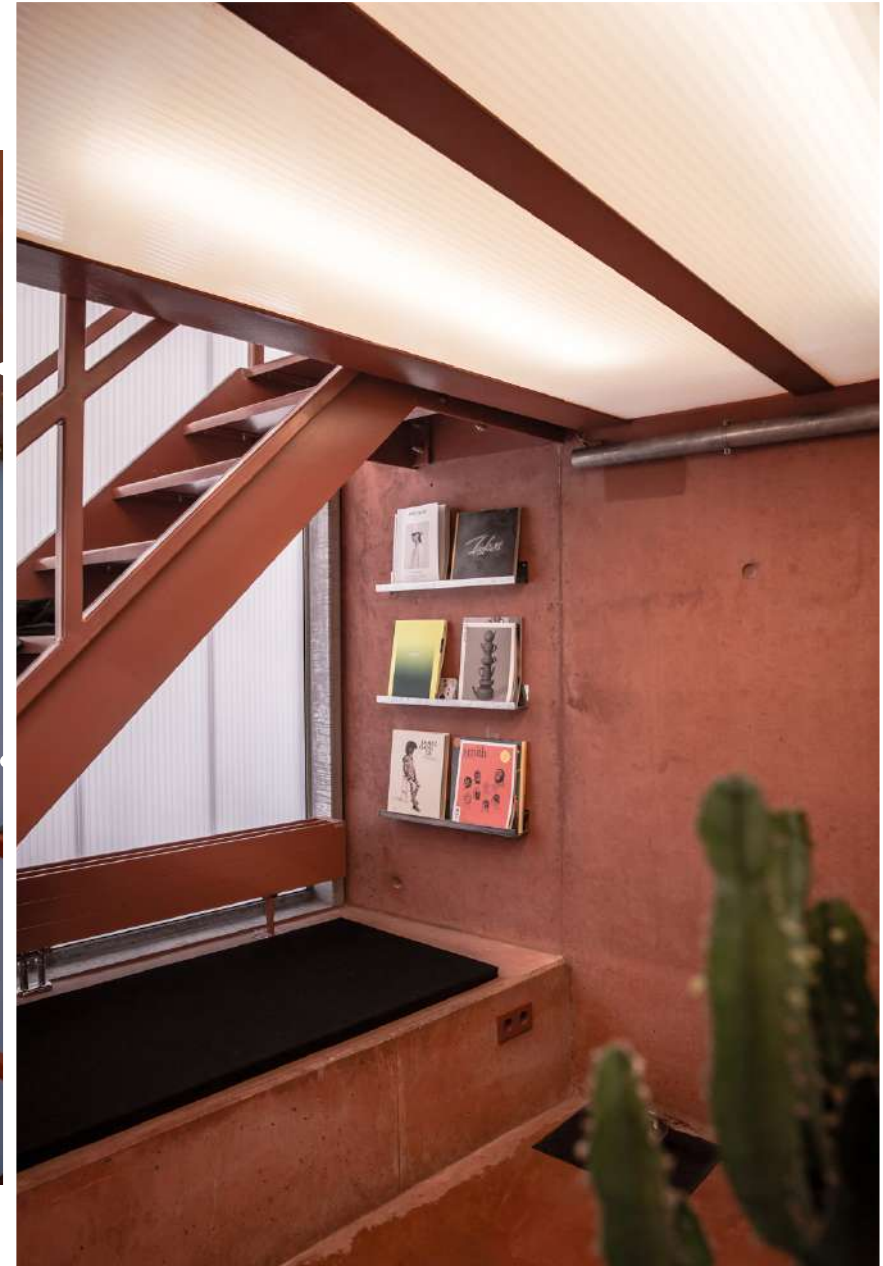
VOOR

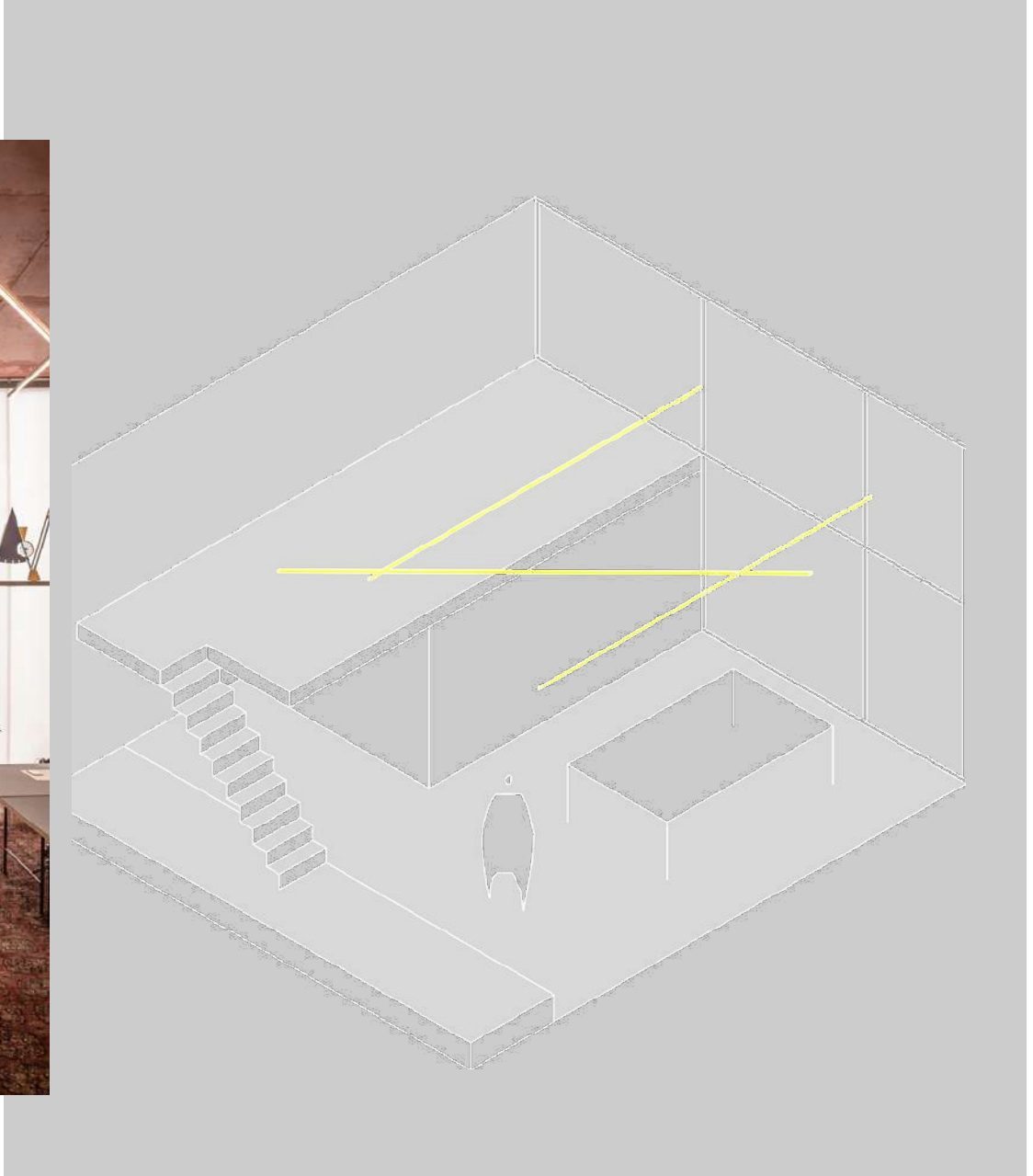
VOOR

VOOR

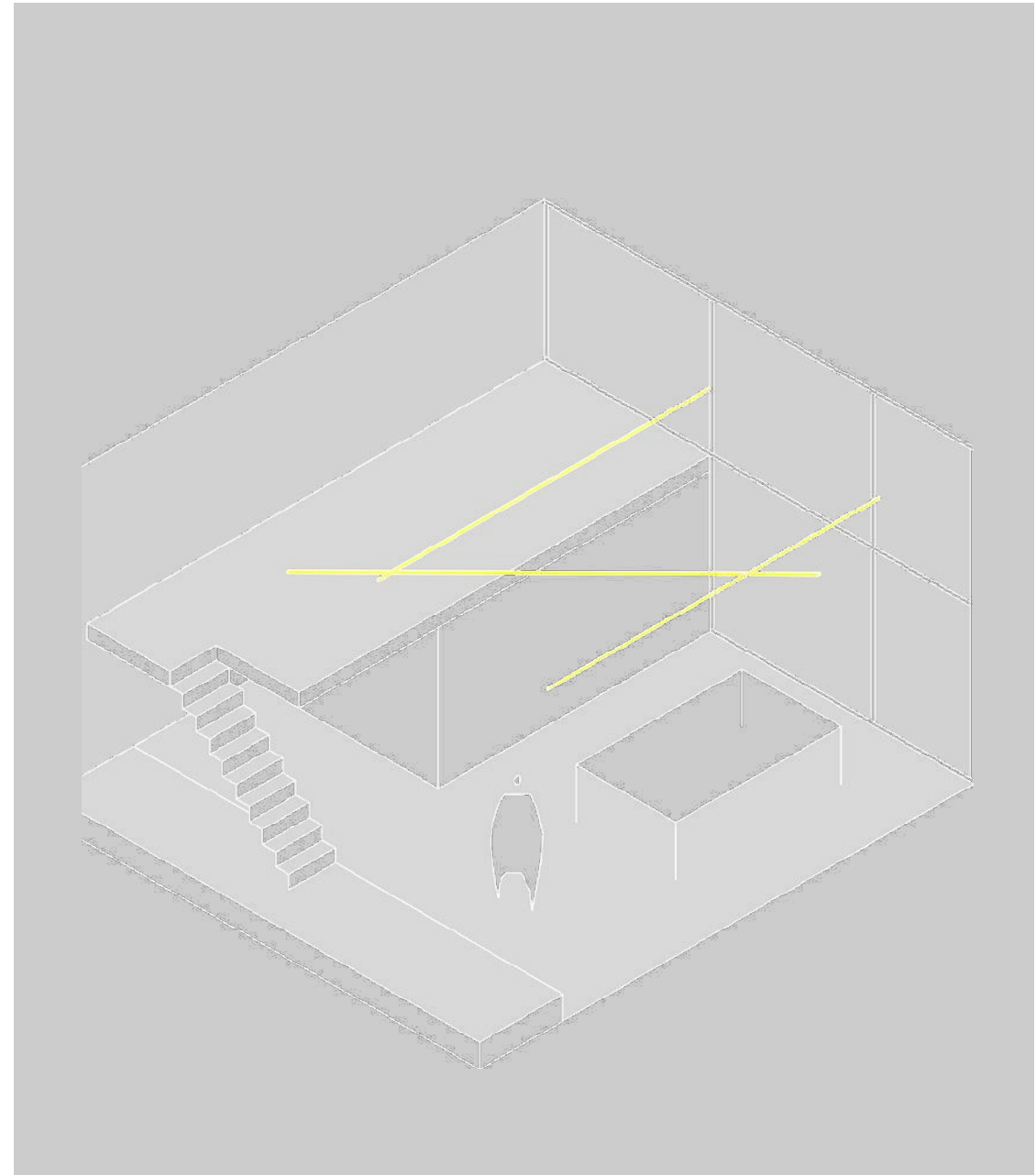

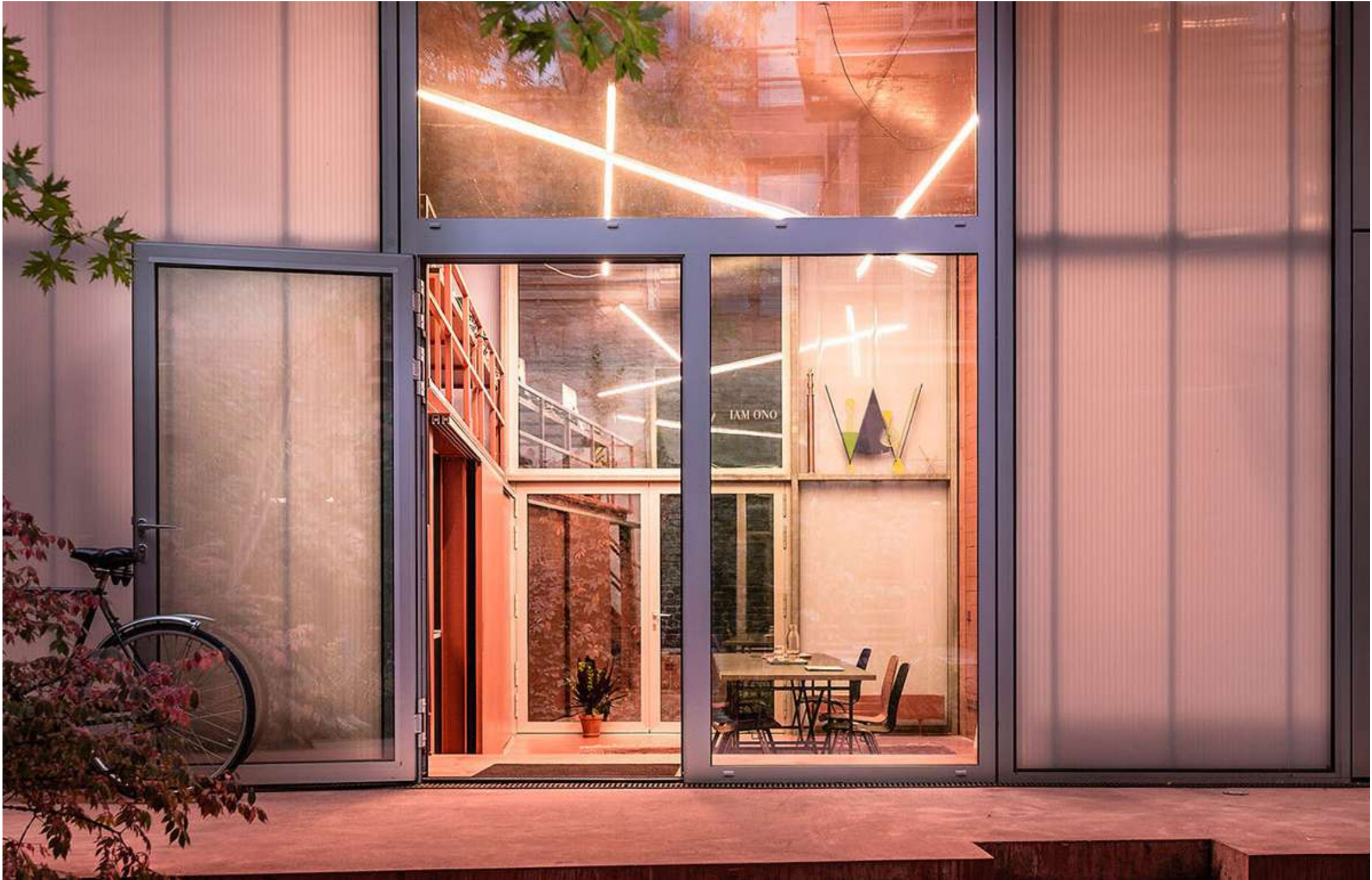

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

samenvatting

- architectuur als inspiratie
- visuele identiteit van de studio
- waarneming en kijkrichting
- zichtbaarheid vanuit de verte

FULL NODE

Berlin - 2018

**all rules can be
broken, if the
project is better
than the rules.**

light-hacks + future-oriented technology.

VOOR

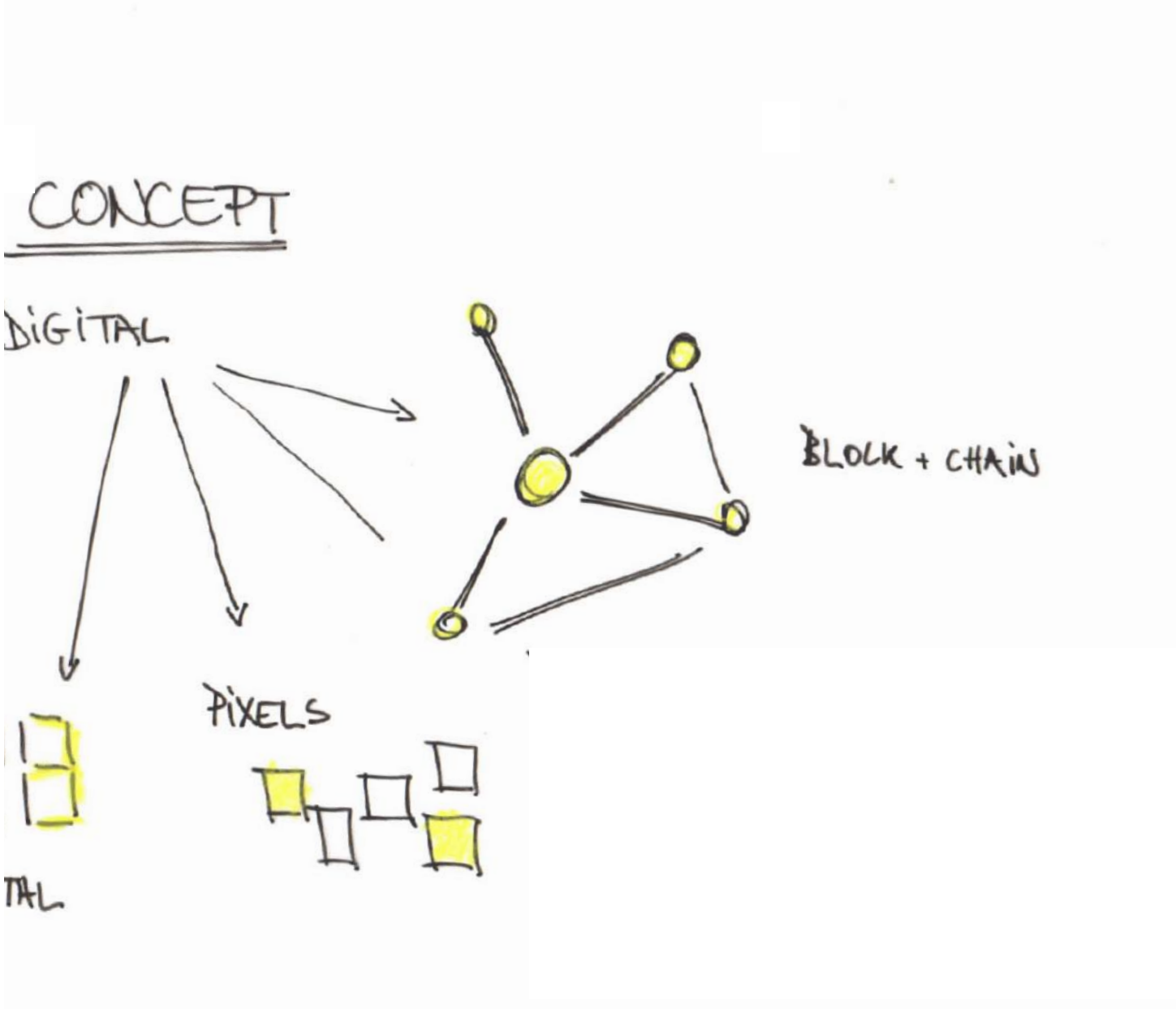
Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

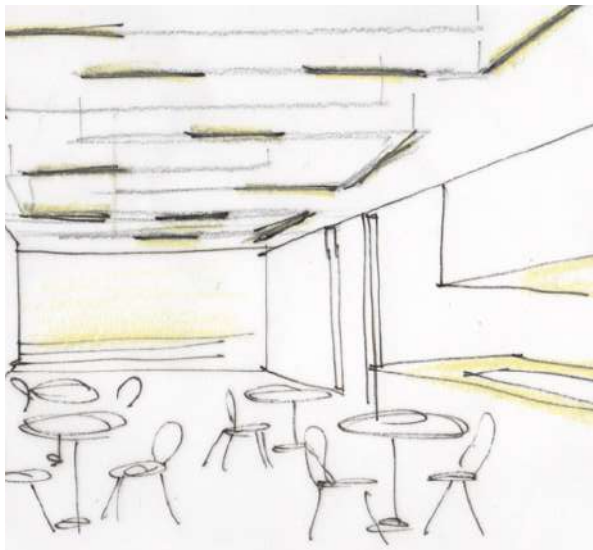
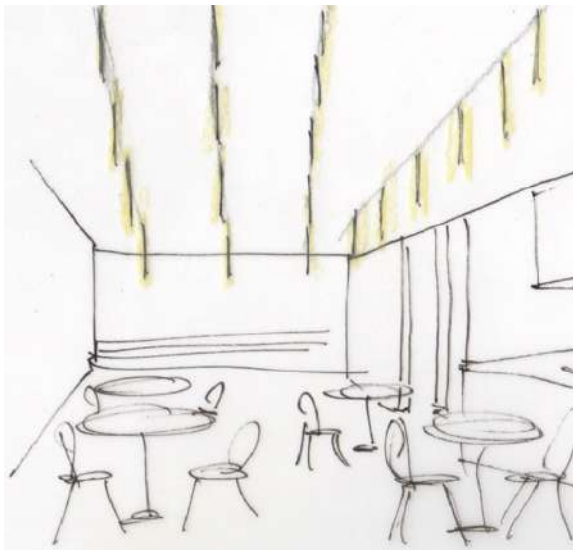
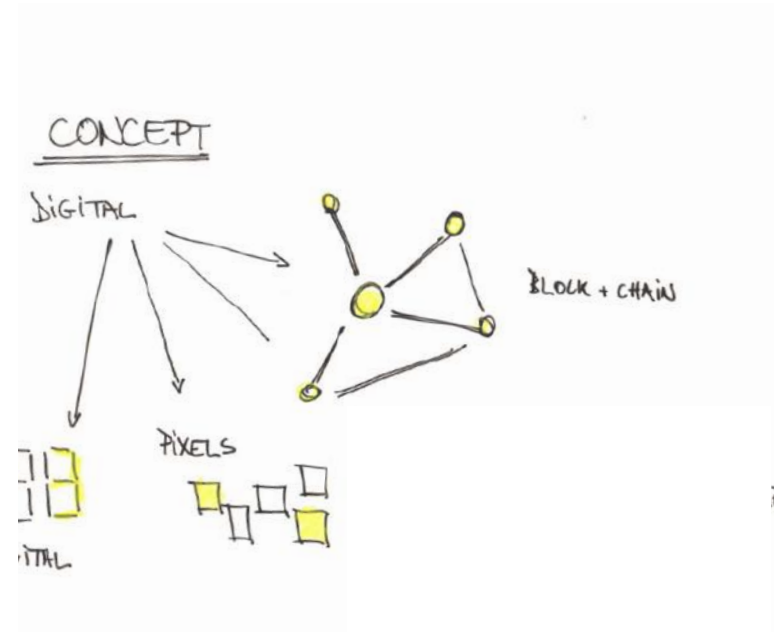

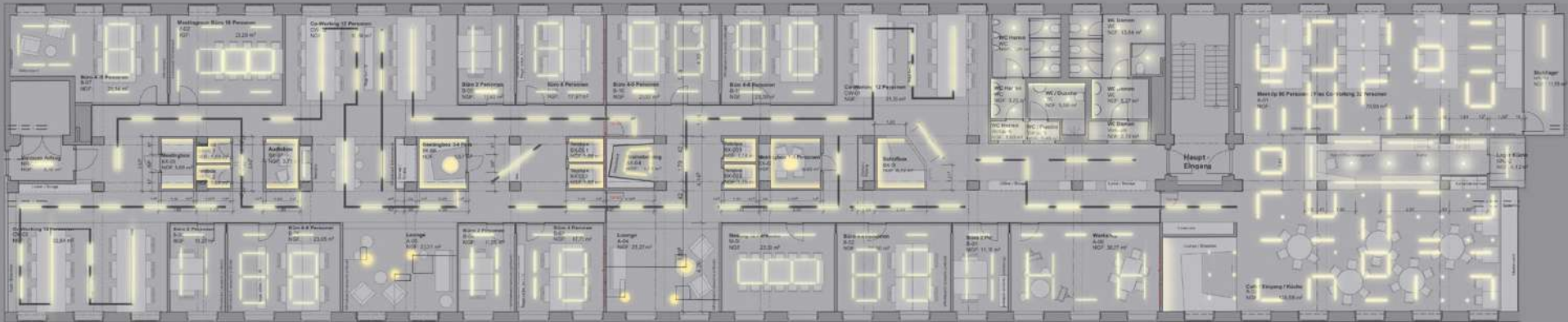
VOOR

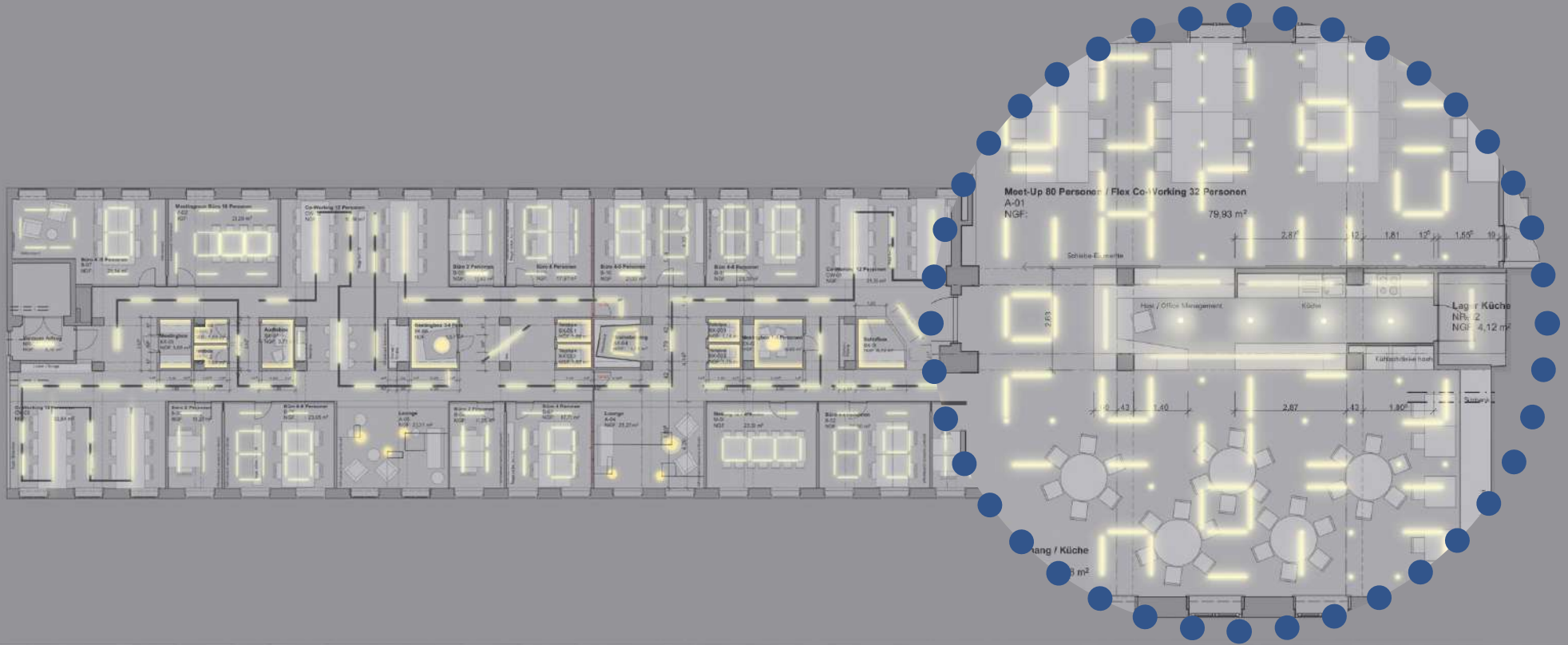

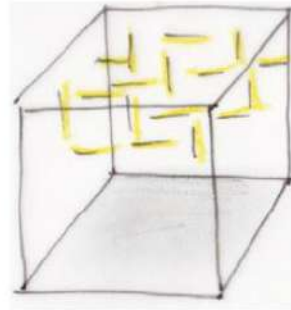
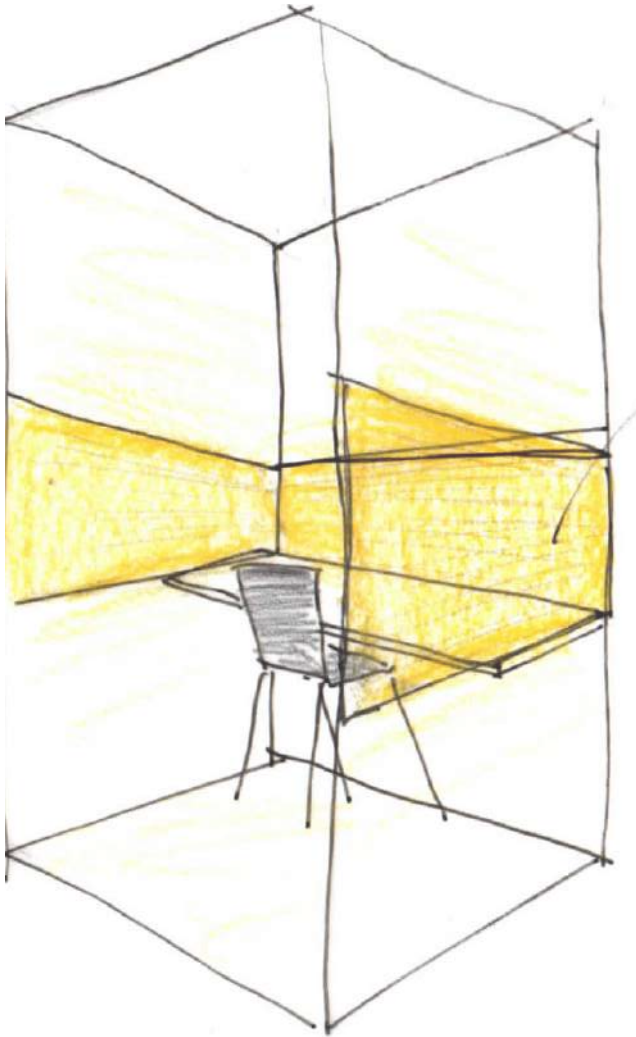

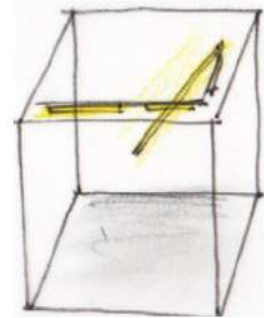
Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

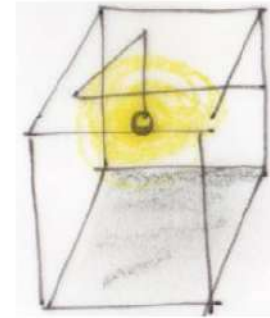
Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

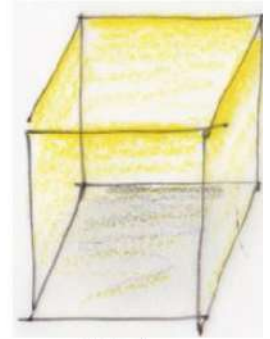
Meet-up

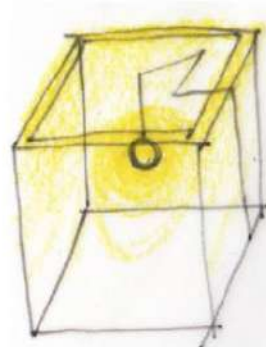
Flur

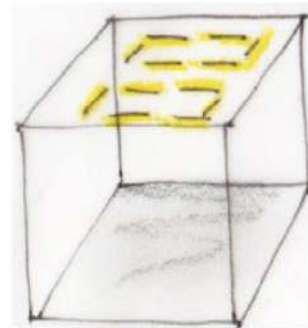
lounge

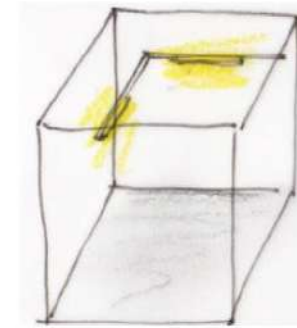
Telebox

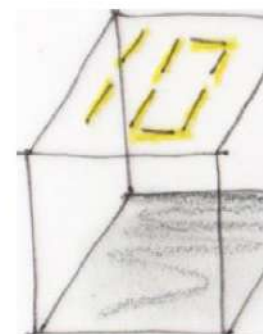
Meeting Box

Meeting

Co-Working

Büro

winner of
ICONIC AWARDS
2019

in the category:
Innovative Architecture

samenvatting

- verlichting als verlengde van de bedrijfscultuur
- eerst sfeer dan de armatuur, een evenwichtsoefening
- balanceren tussen normen en ontwerpvisie

LUCA

Leuven - 2019

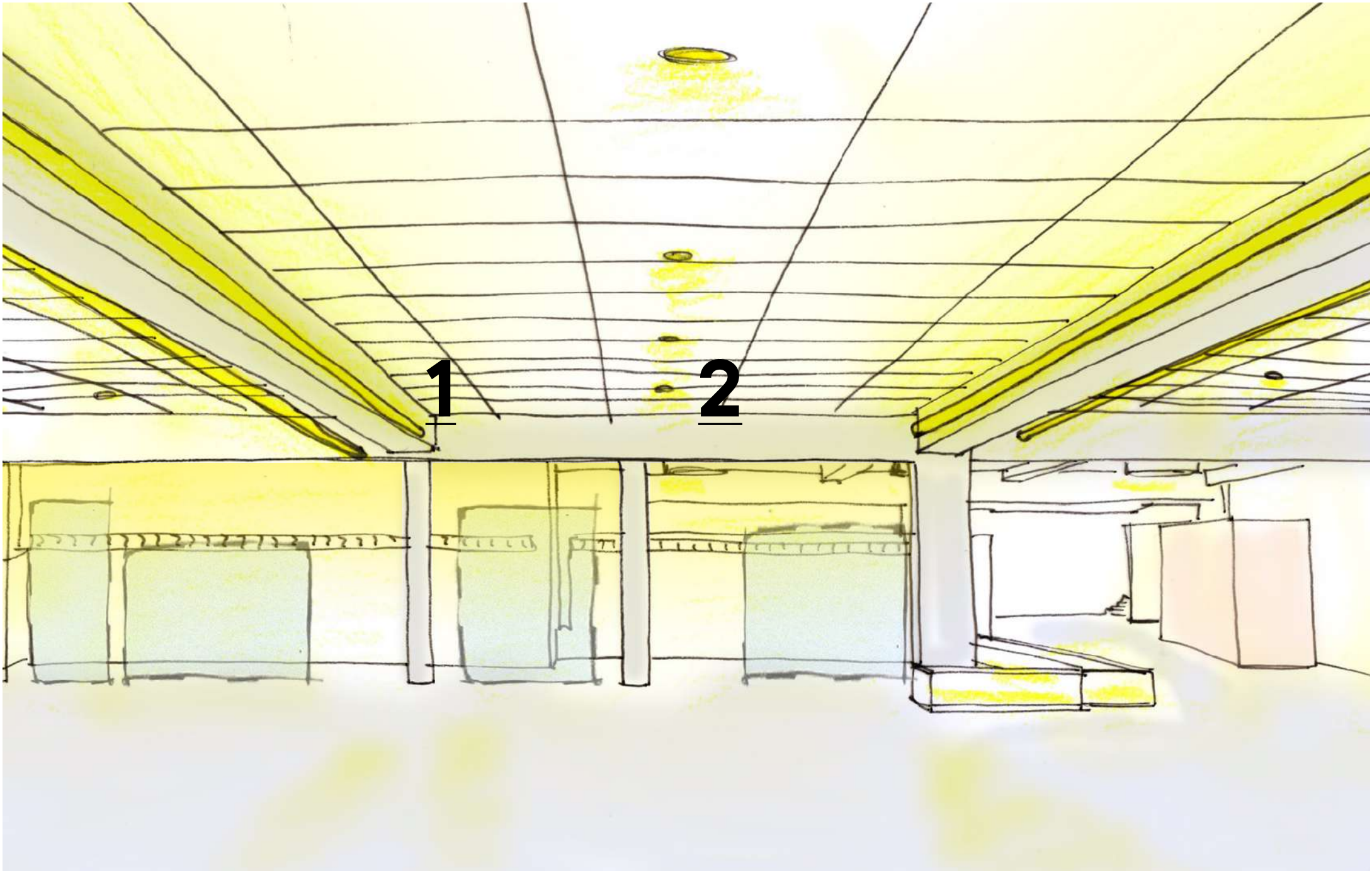
VOOR

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

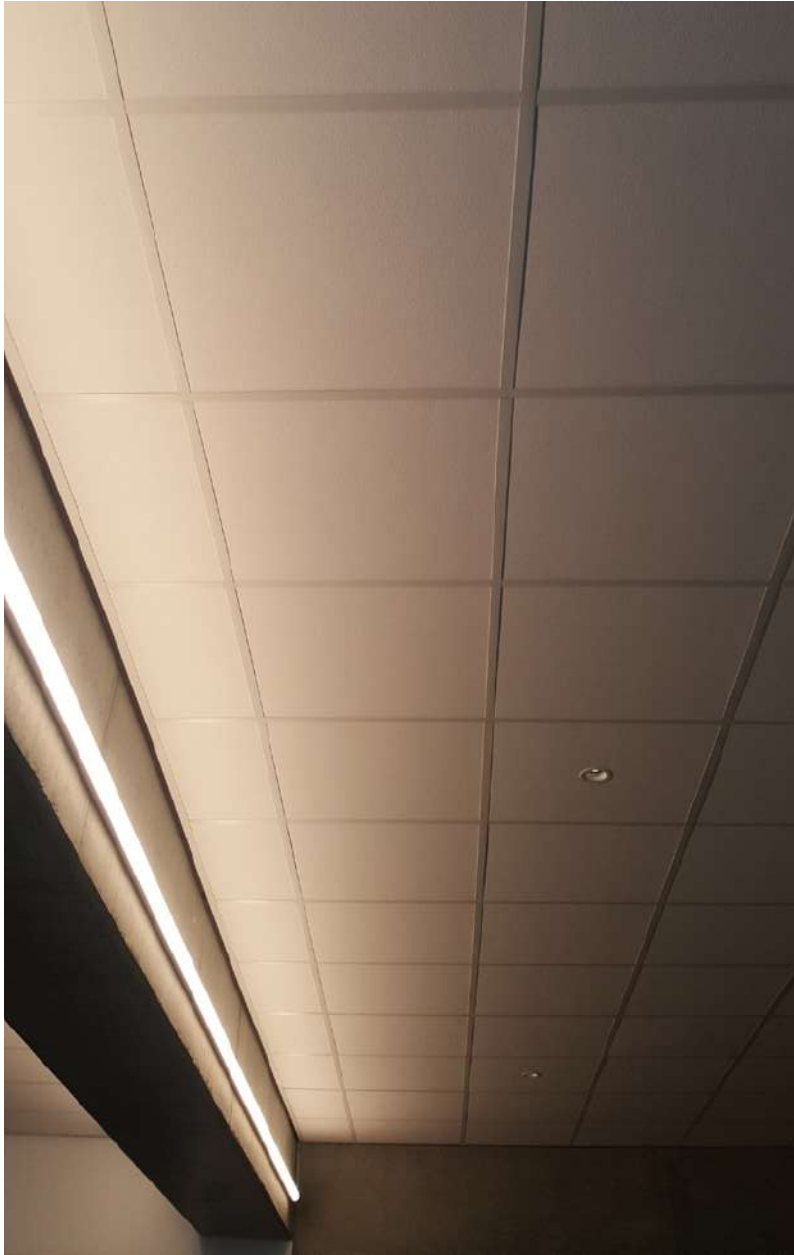

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

VOOR

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

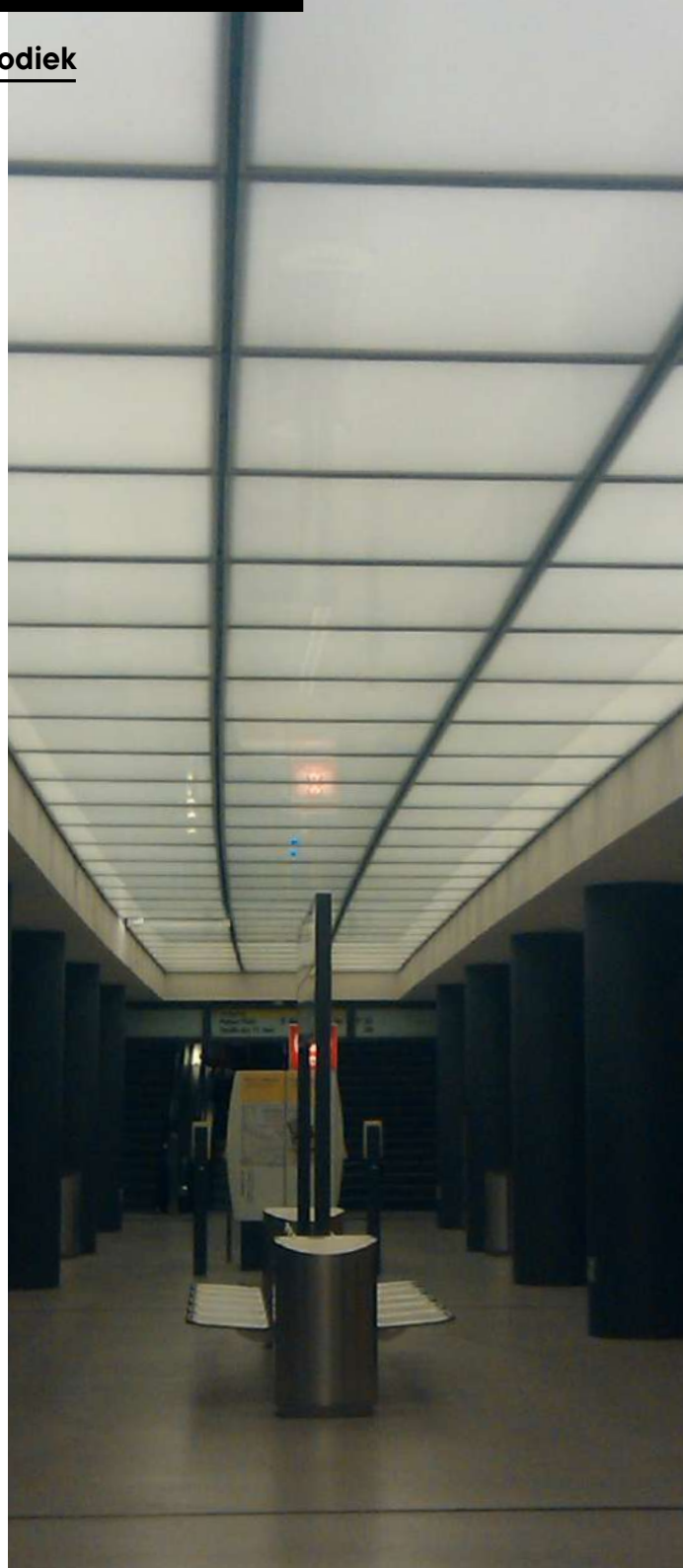
Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

samenvatting

- licht ontwerpen in lagen
- ontwerpen van waarneming
- perspectieven & kijkrichting
ontwerpen

Ambient luminescence, focal glow & play of brilliants

COVIVIO - HQ

Berlin - 2019

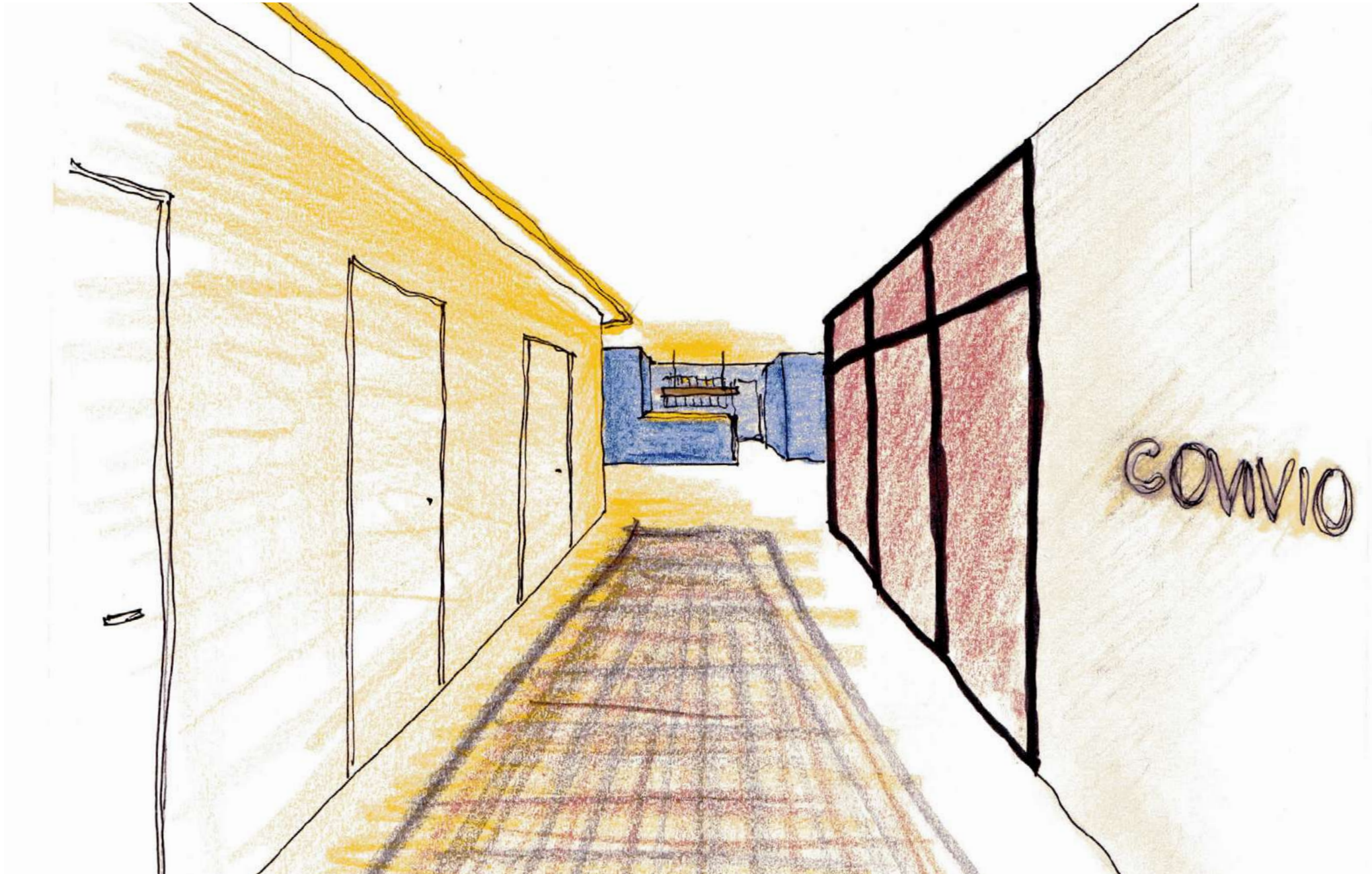
COVIVIO - HQ

Berlin - 2019

klanten briefing:

Een lichtconcept voor een co-working etage met weinig tot geen daglicht.

Van stijl: verfijnd, krachtig, minimal en bold en gerafineerd.

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

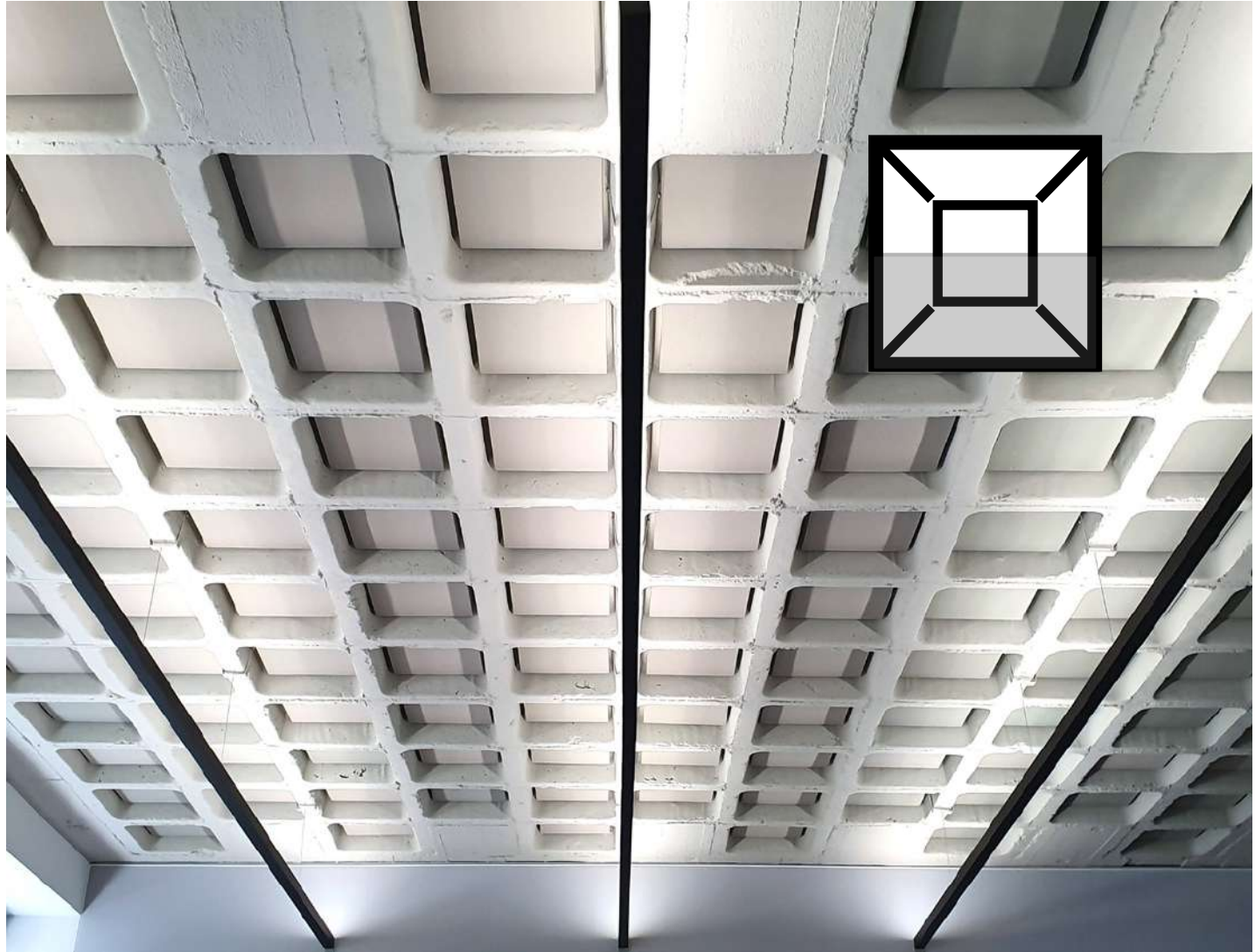

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

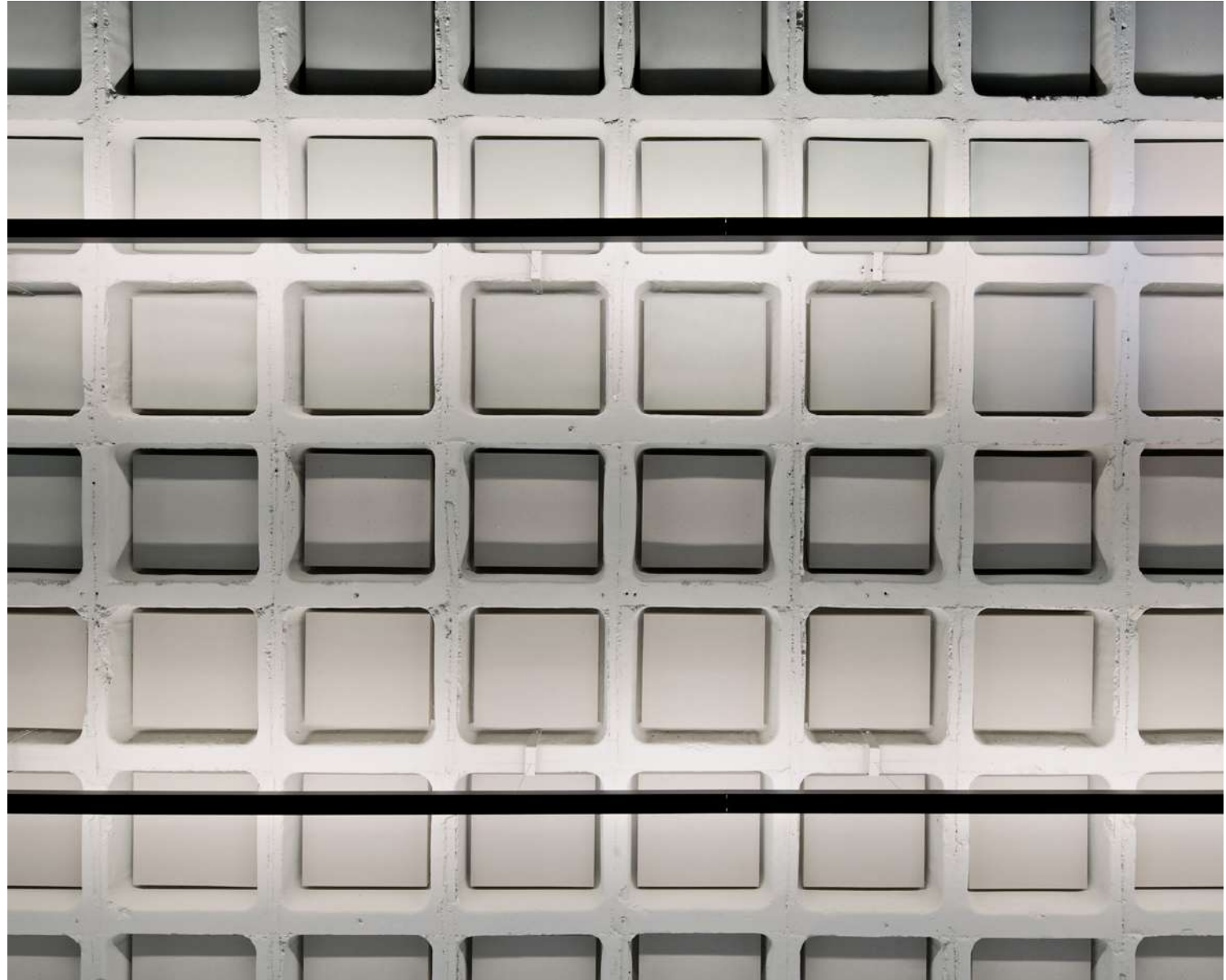

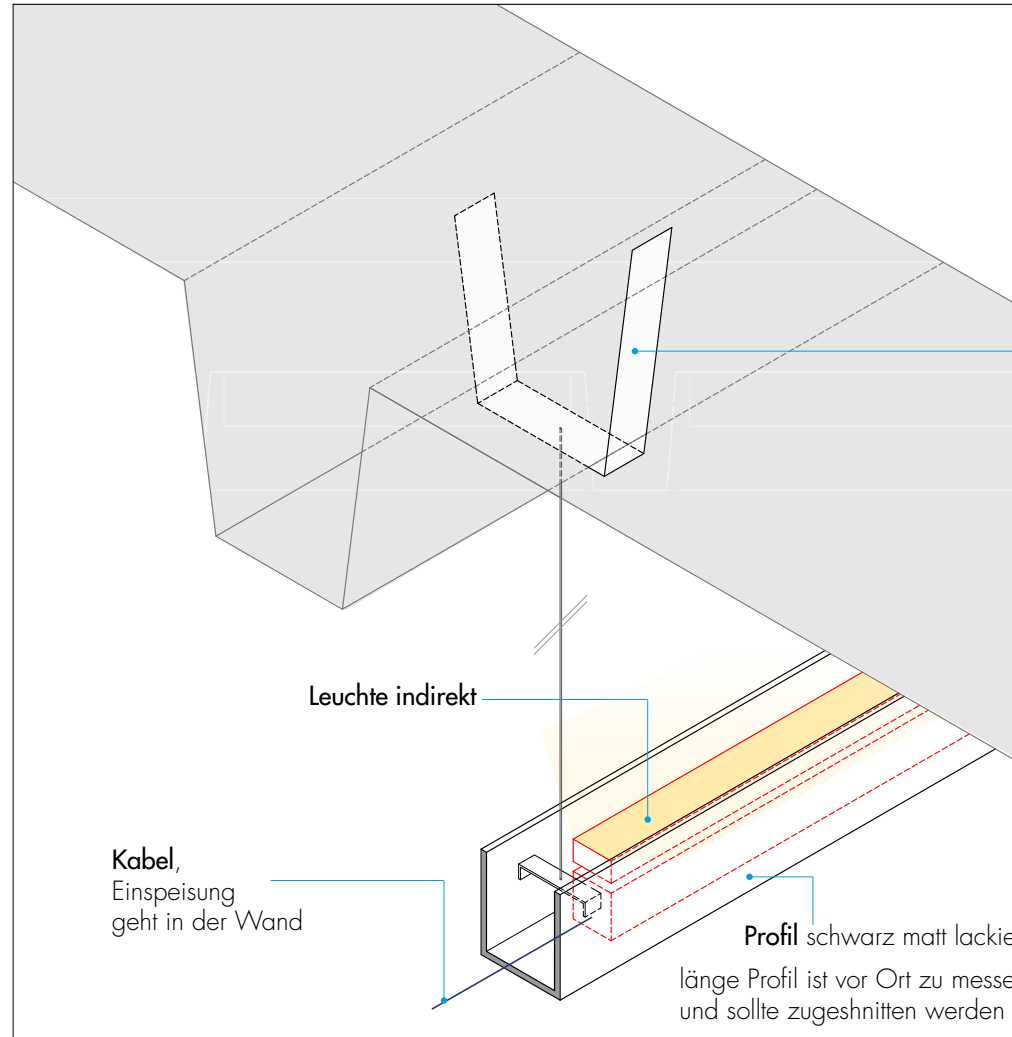
Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

Breite **Befestigungsschuh/Bügel** = 25mm
Farbe RAL 7044 Seidengrau
(= wie Akustikpaneele)
Montage mit Injektionsdübel

Leuchte indirekt

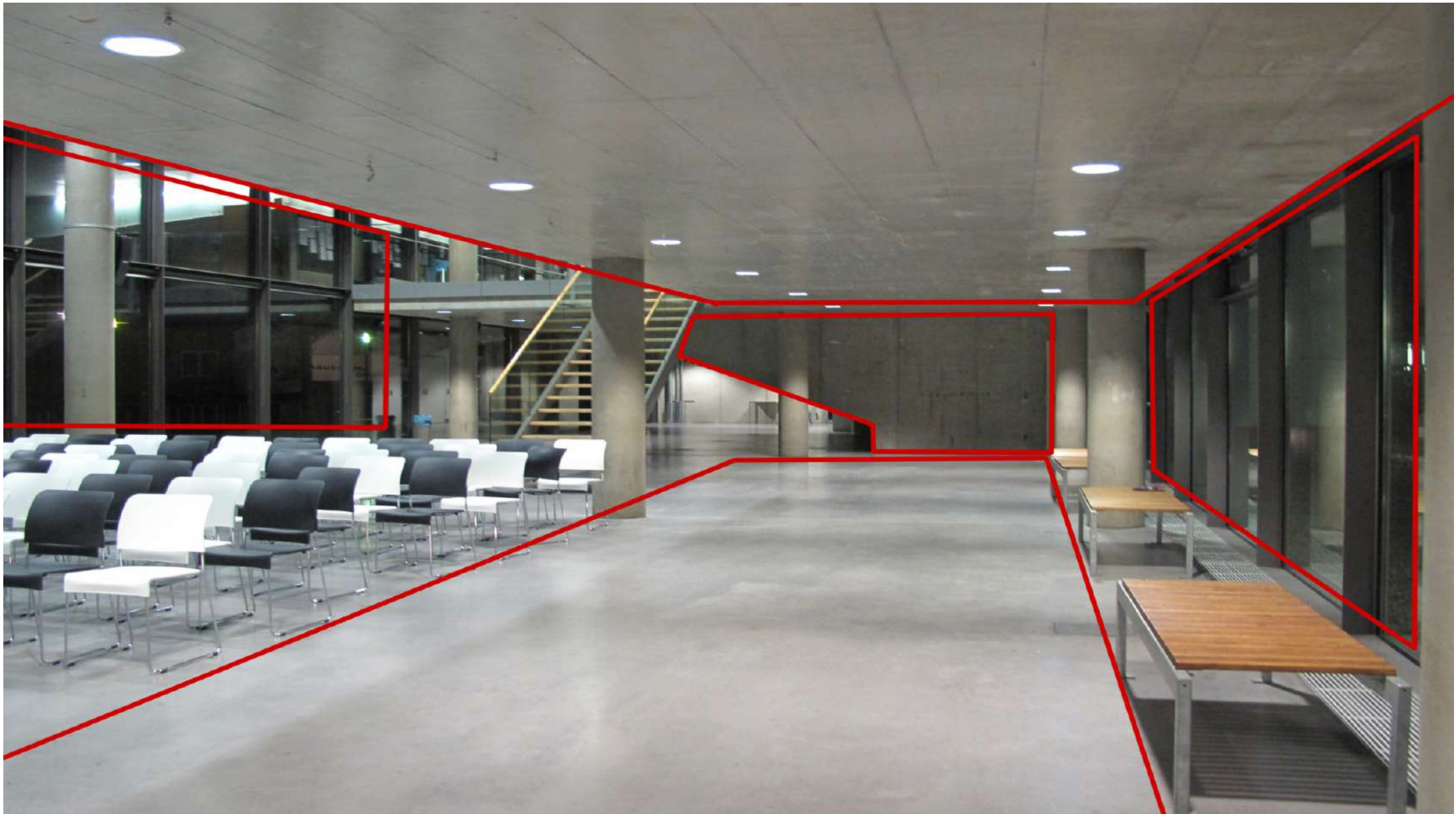
Kabel,
Einspeisung
geht in der Wand

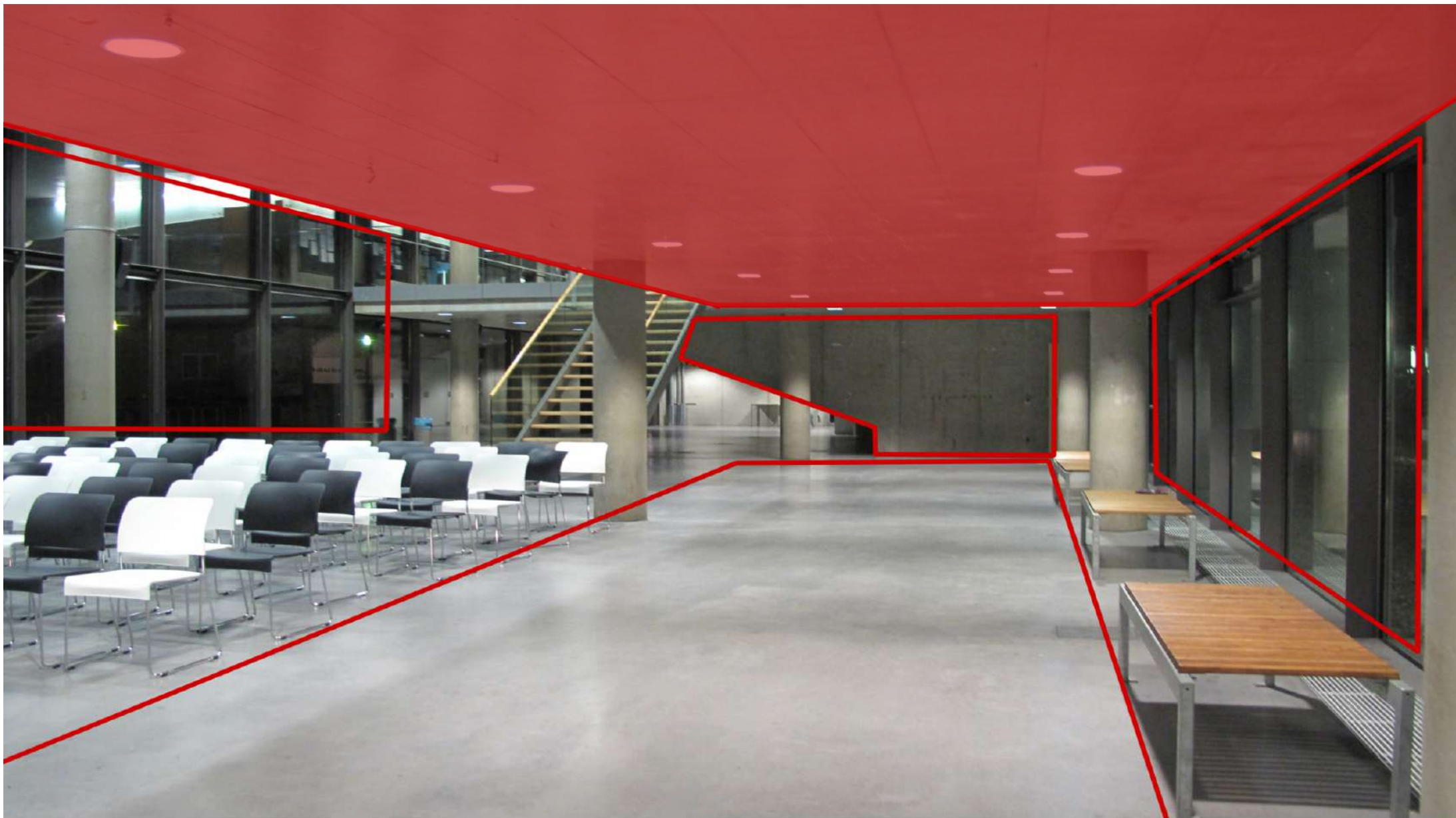
Profil schwarz matt lackiert
länge Profil ist vor Ort zu messen
und sollte zugeschnitten werden

samenvatting

- lichtontwerpers zijn de hoeders van het visuele beeld
- het verlengde van het daglicht
- minimale integratie
- samenspel en ondersteuning van het interieur concept

Plafond ontwerpen

technische verzamelplaats
i.p.v. plafond ontwerpen

concept
communicatie
van merk &
interesse
wekken

oefening

Laat ons licht analyseren.

Welke potentiële verbetering zien jullie in de volgende beelden?

356
12

356
12

357

5

347

347

346

14

346

14

336

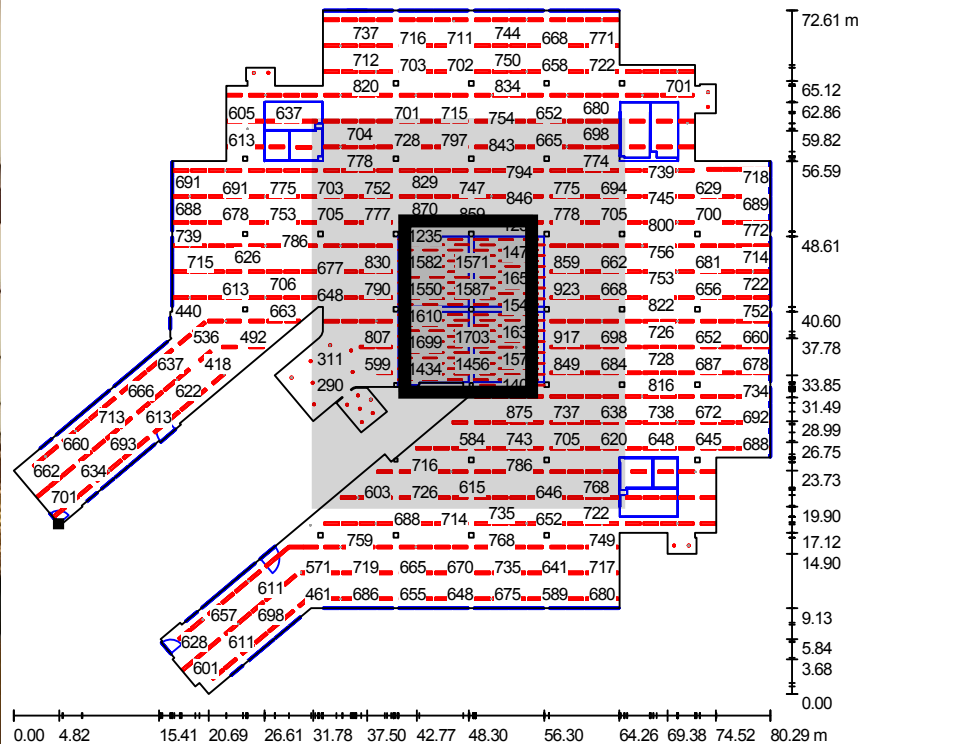

72%

1%

Reflectiewaarde:
ca. 6%

2. Obergeschoss / Allgemeinbeleuchtung / Nutzebene / Wertegrafik (E)

Werte in Lux, Maßstab 1 : 575

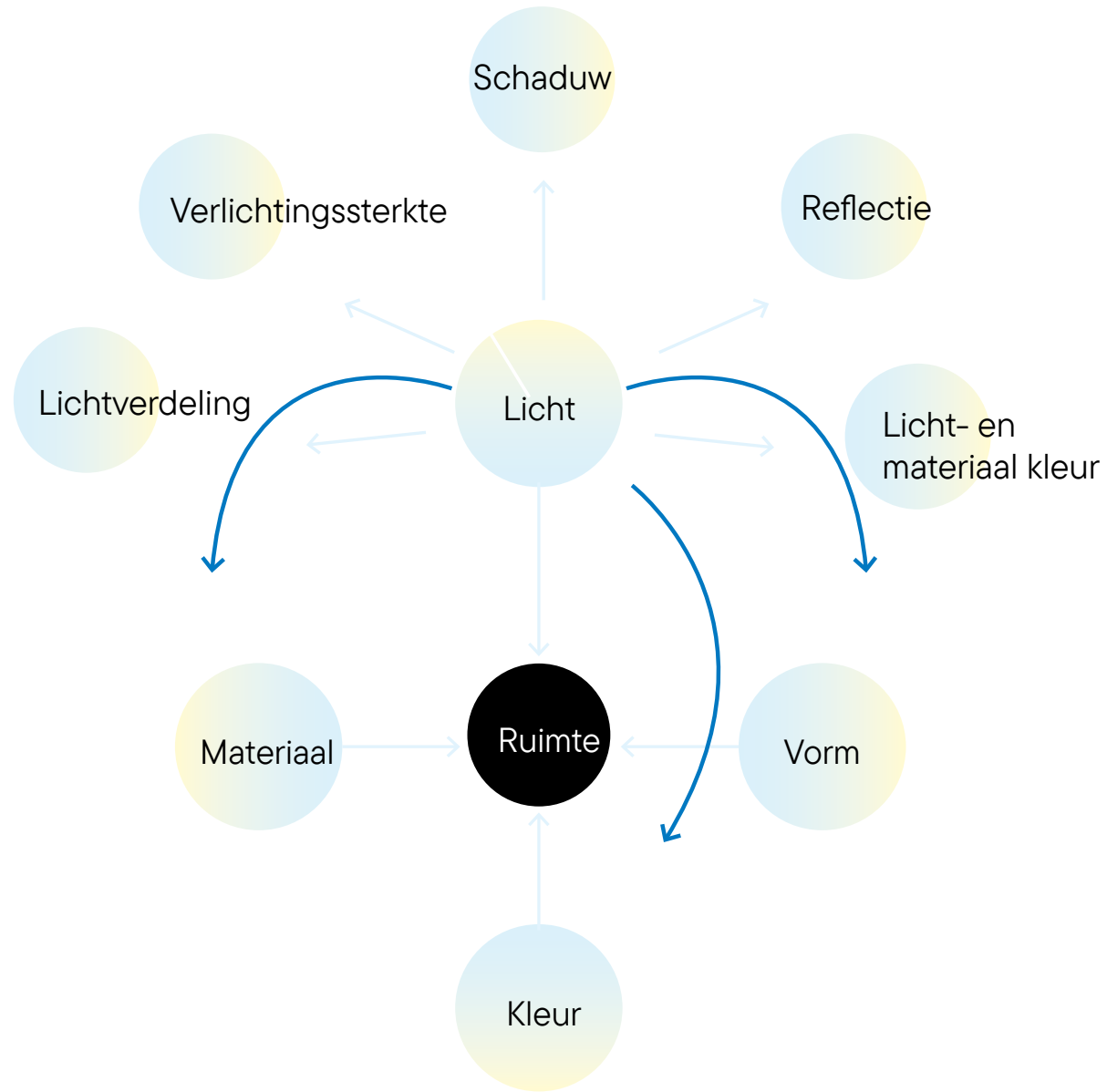
Nicht alle berechneten Werte können dargestellt werden.

Lage der Fläche im Raum:

72%

1%

Reflectiewaarde:
ca. 6%

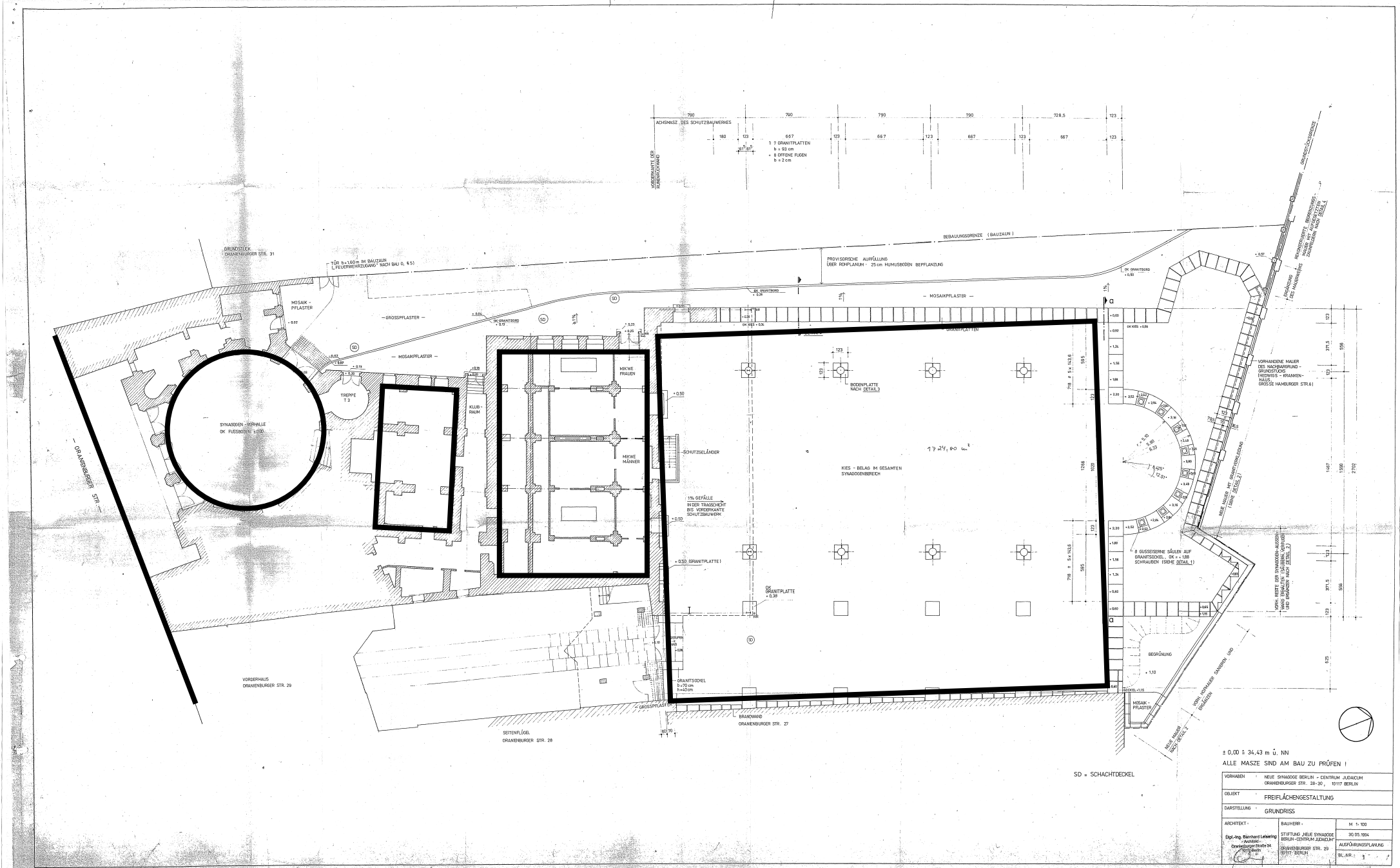

**Lichtontwerpen is het vormgeven
aan waarneming, beleving en de
sfeer van een ruimte.**

Centrum

Judaicum

± 0,00 ± 34,43 m ü. NN
ALLE MASSE SIND AM BAU ZU PRÜFEN !

VORHANDEN : NEUE SYNAGOGUE BERLIN - CENTRUM JUDAICUM
 ORANIENBURGER STR. 28-30, 10117 BERLIN

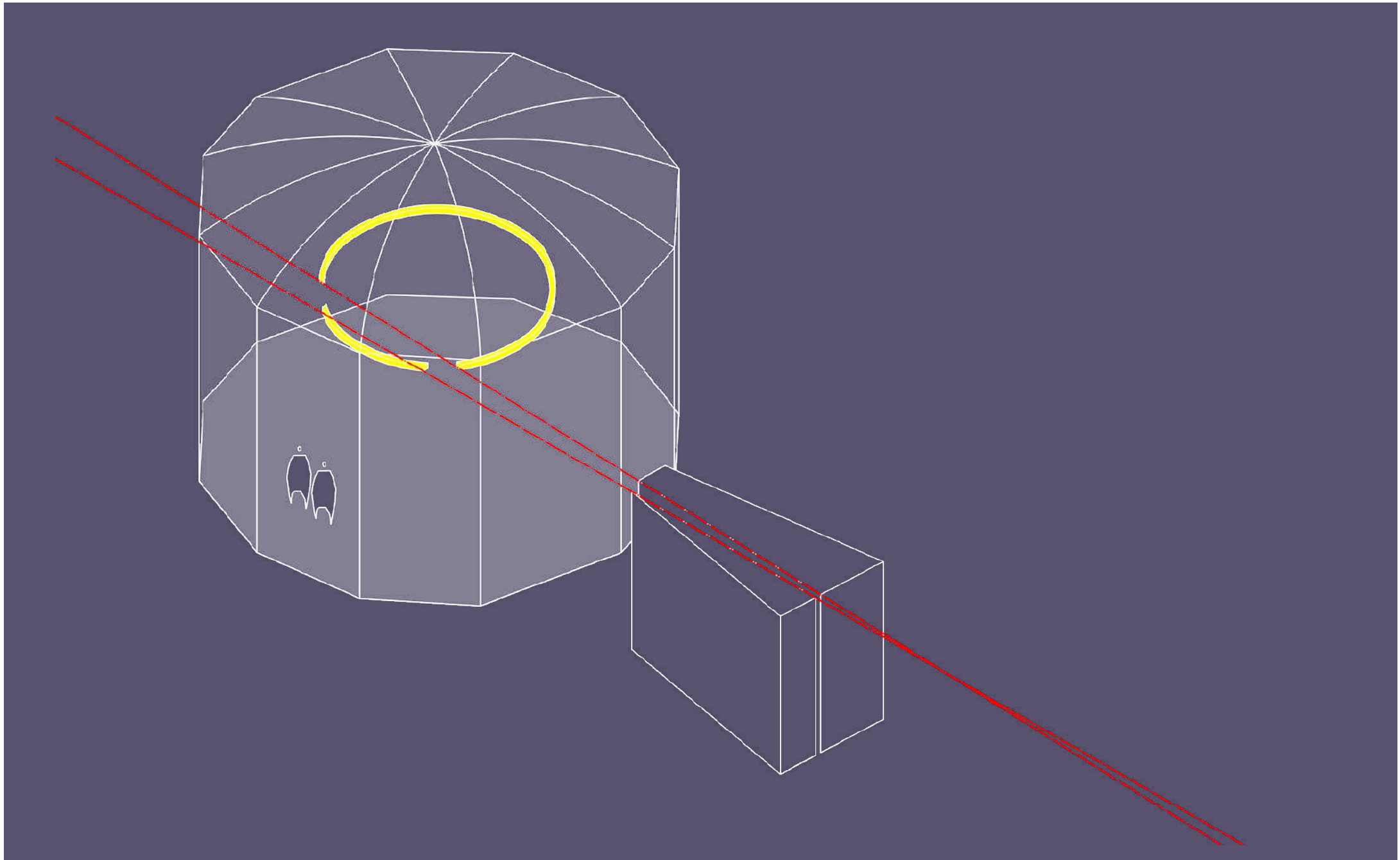
OBJEKT	FREIFLÄCHENGESTALTUNG		
DARSTELLUNG	GRUNDRISS		
ARCHITEKT	BAUHERR	IN	1:100
Dipl.-Ing. Bernhard Lohweg ARCHITECT Oranienburger Straße 24 10117 BERLIN	STIFTUNG JÜDISCHE BERLIN - CENTRUM JUDAICUM ORANIENBURGER STR. 29 10117 BERLIN	20.05.2014	AUSGÄBERSTAMPUNG
			BL. NR. 1

VOOR

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

VOOR

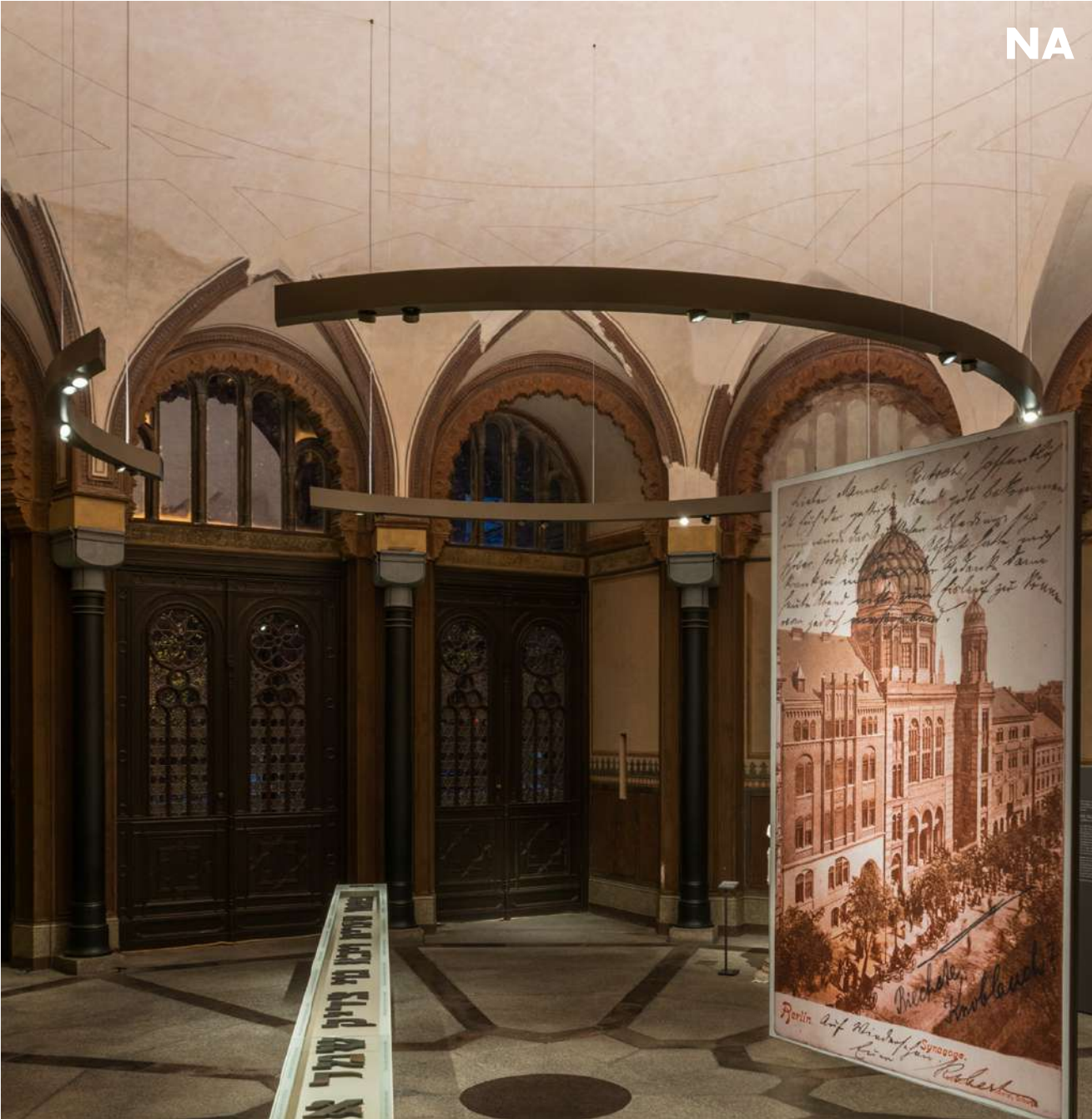

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

VOOR

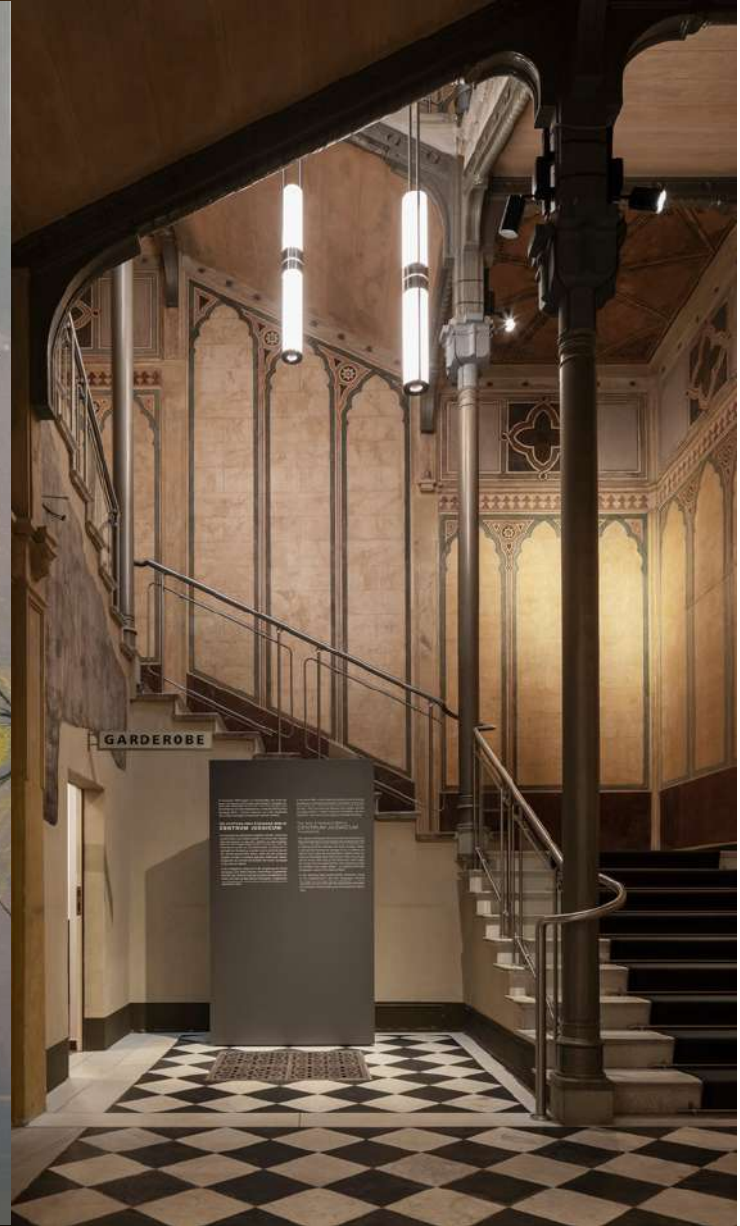
NA

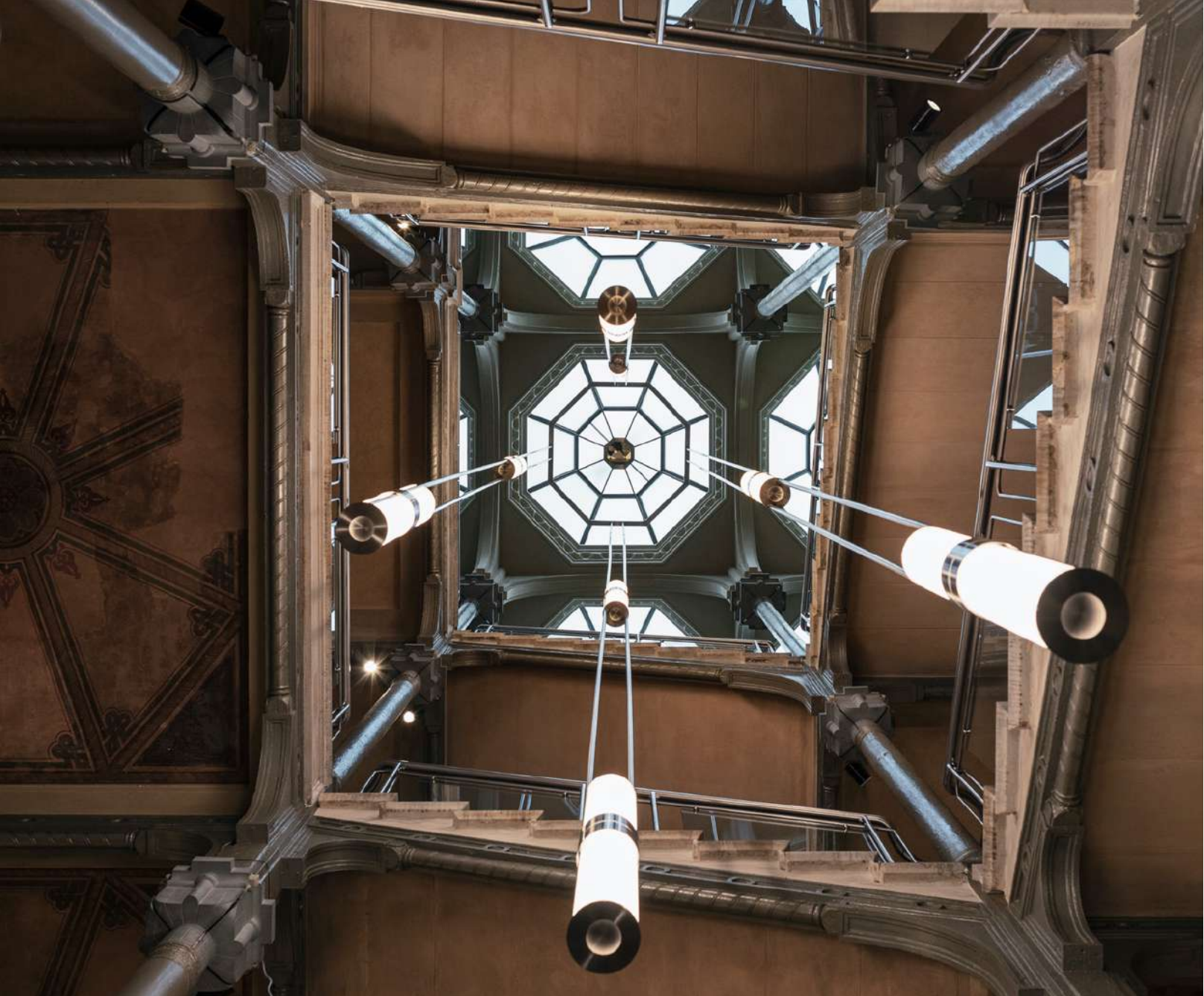
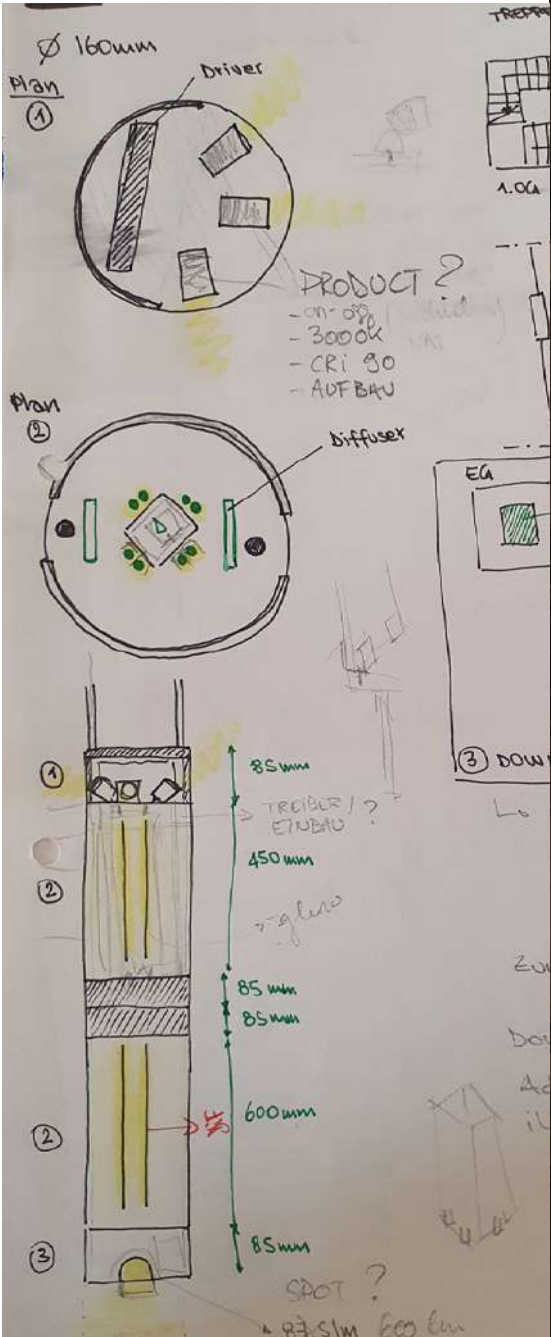

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

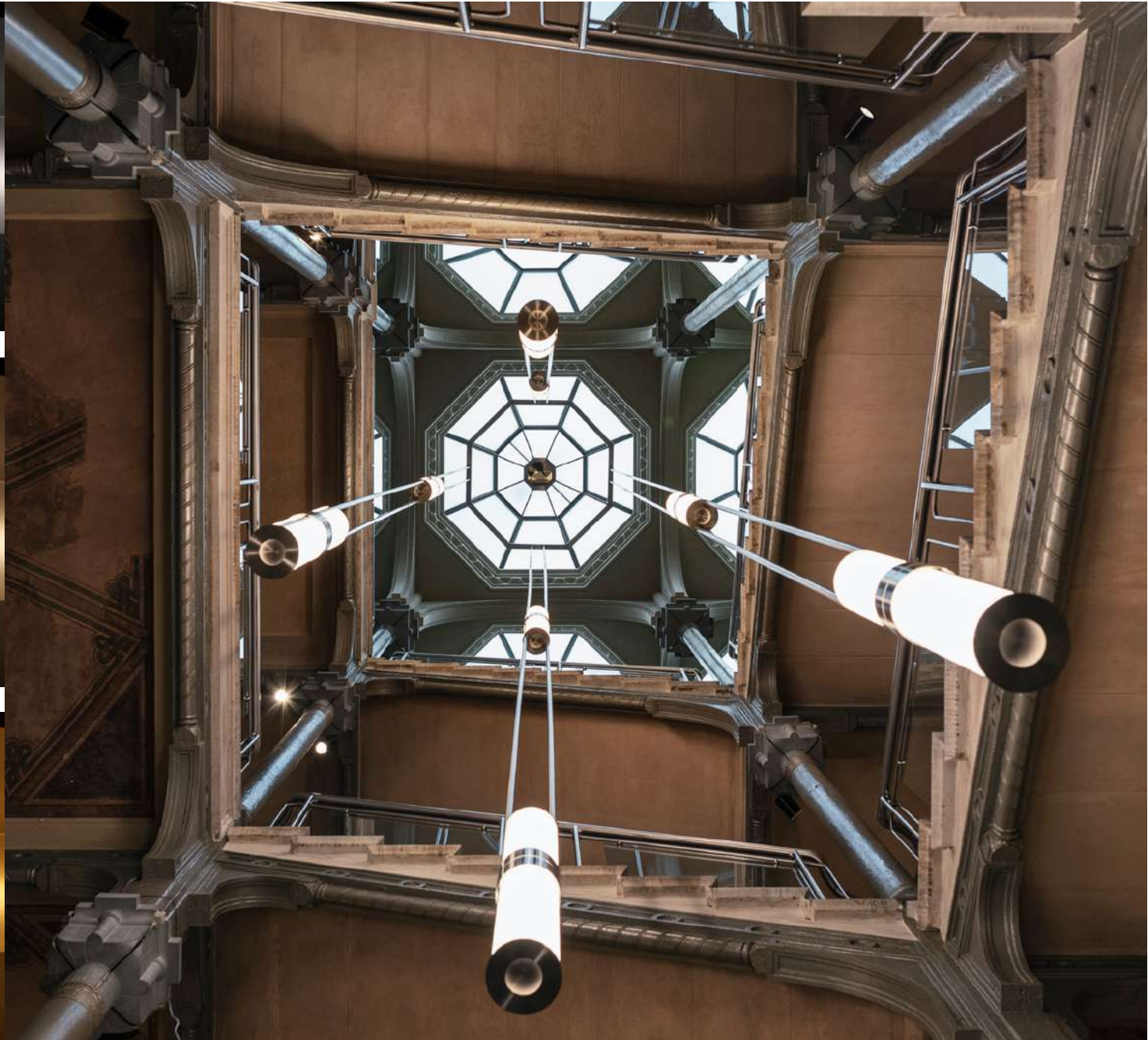
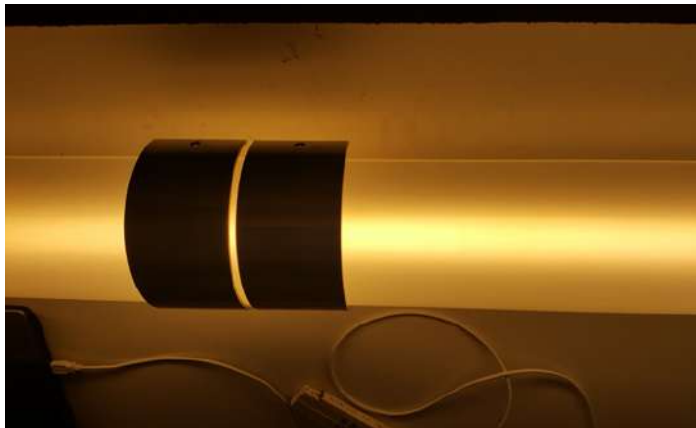
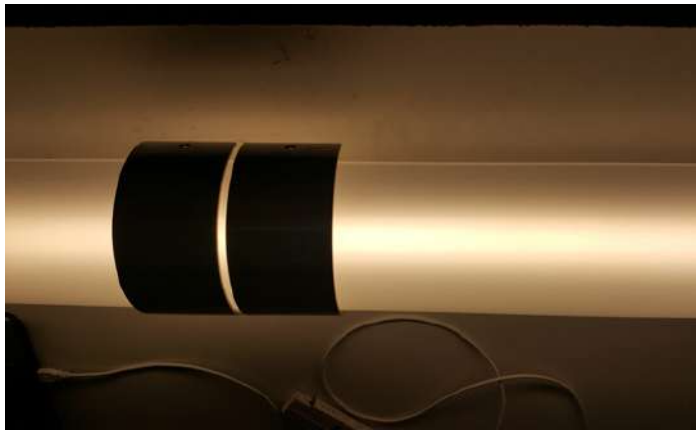
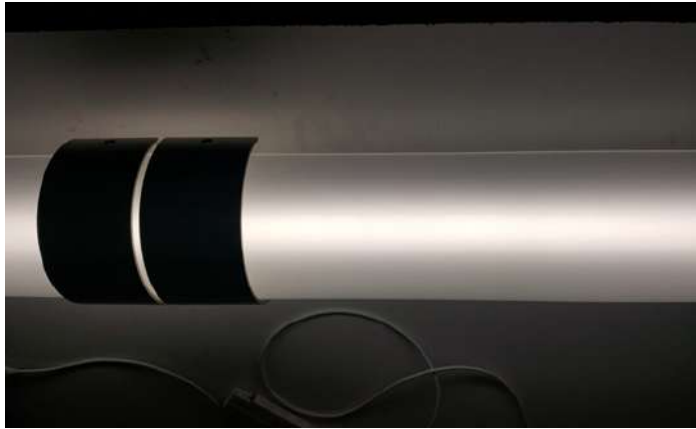

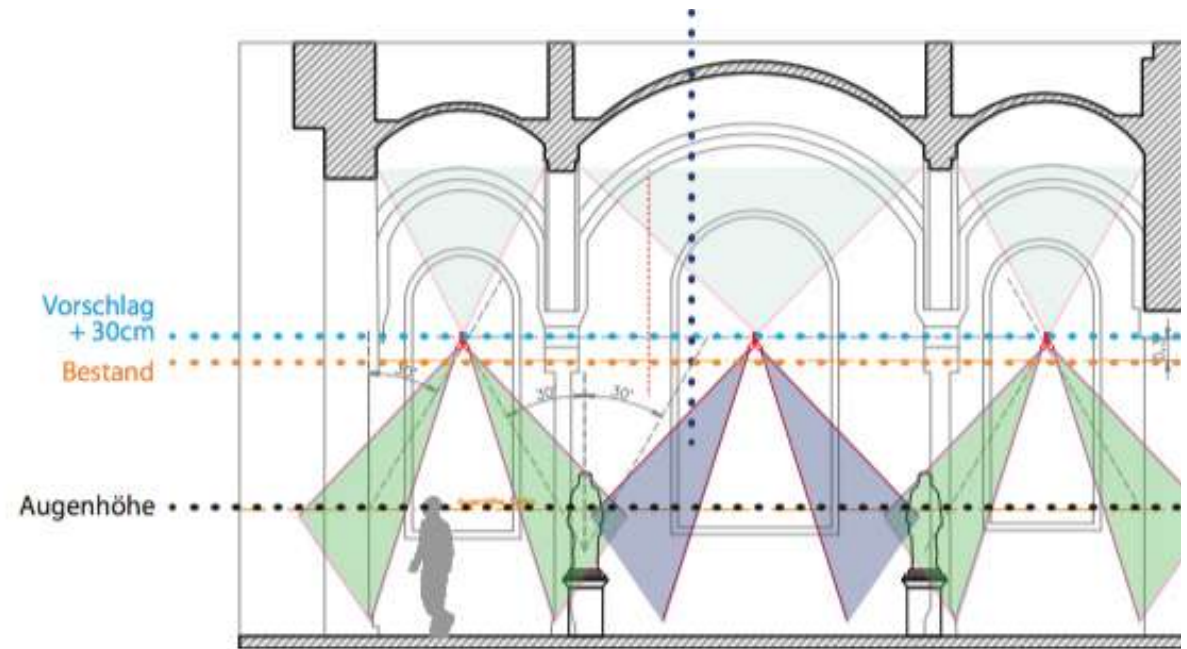
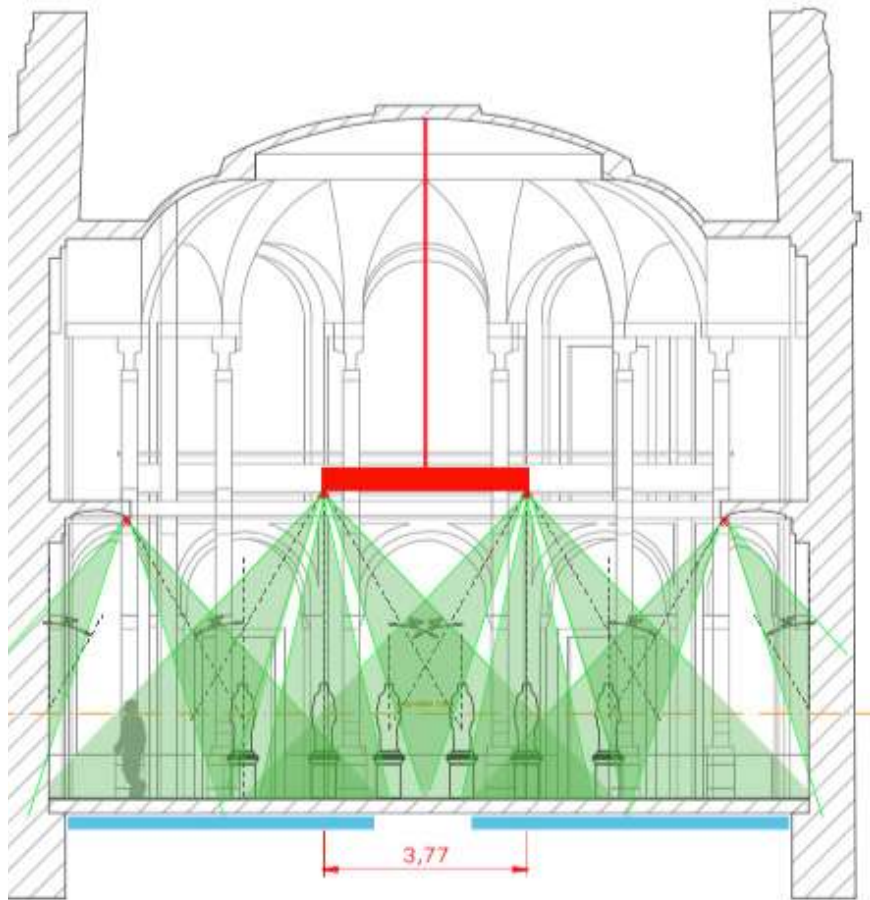
Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

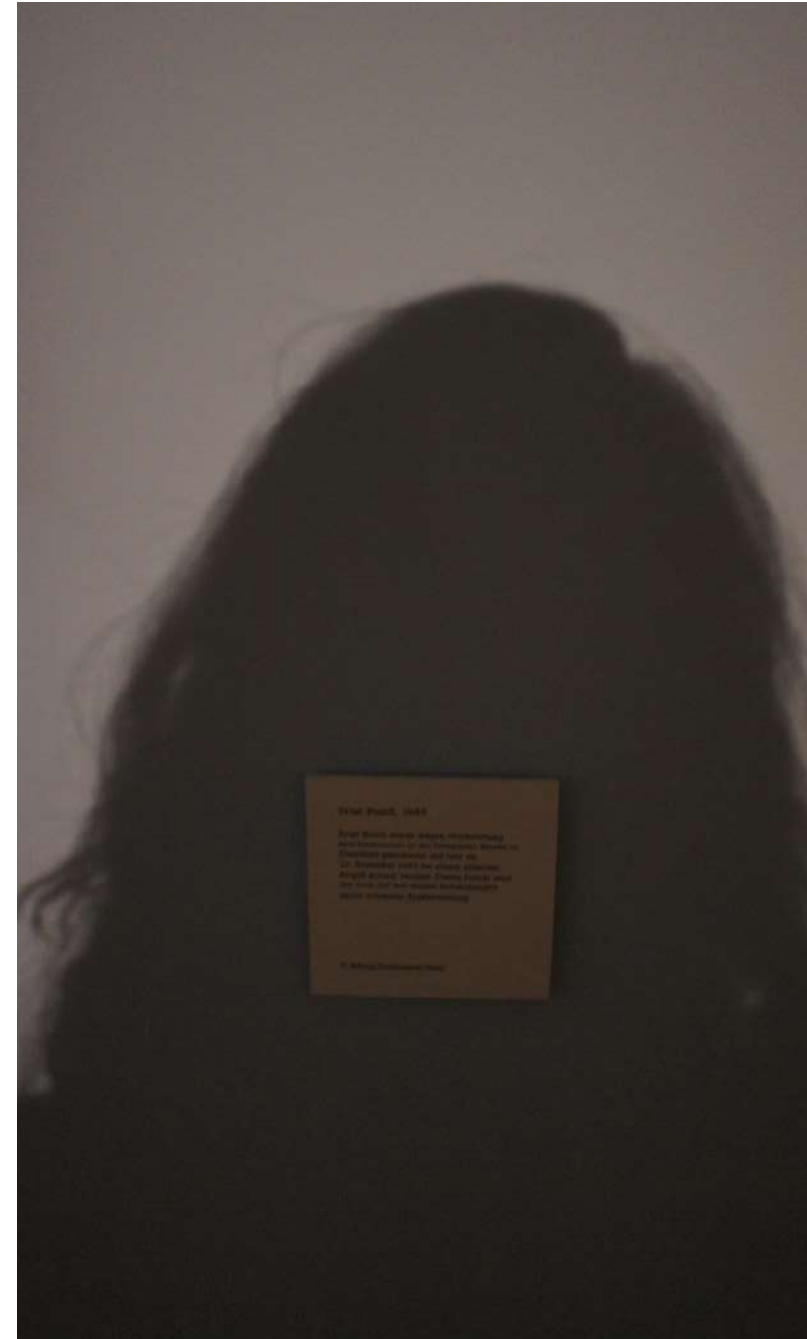

VOOR

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

VOOR

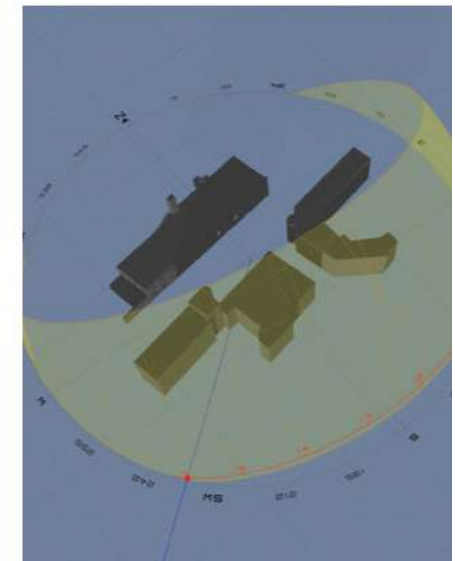
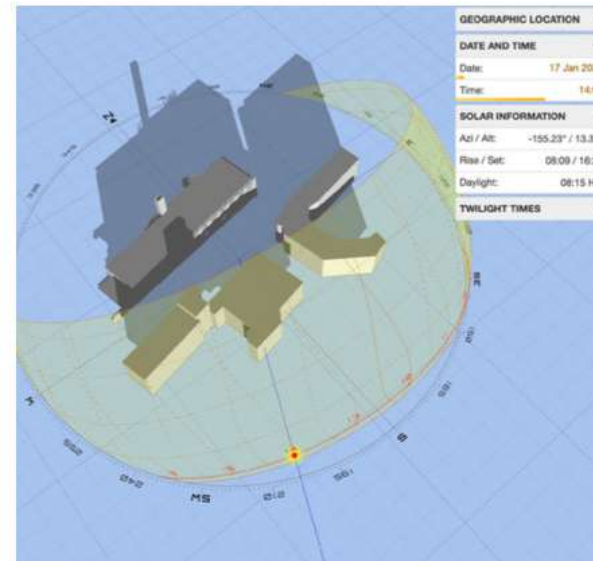
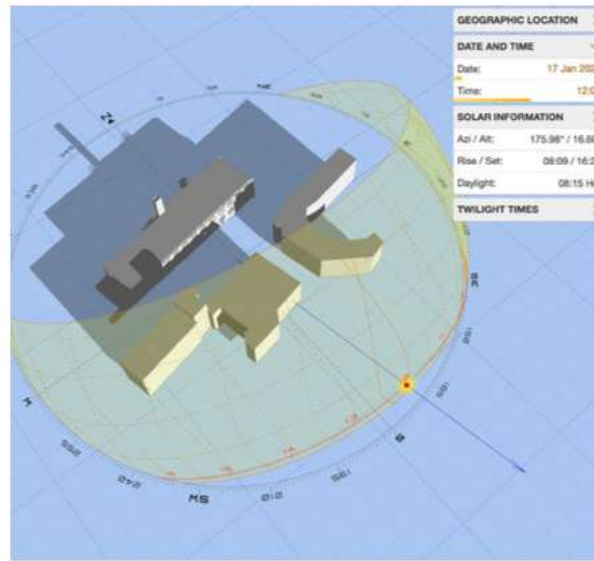
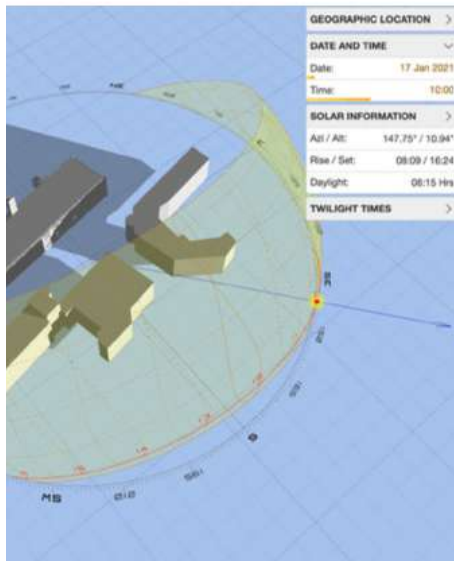
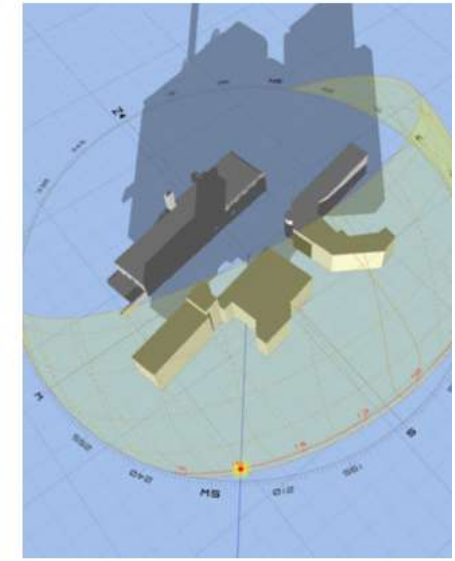
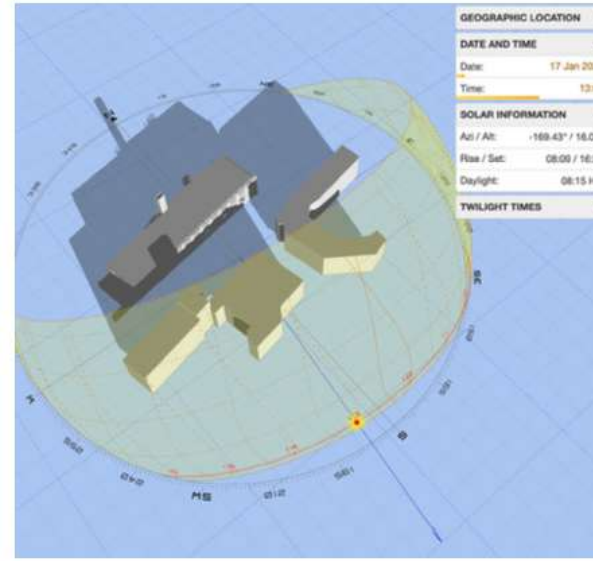
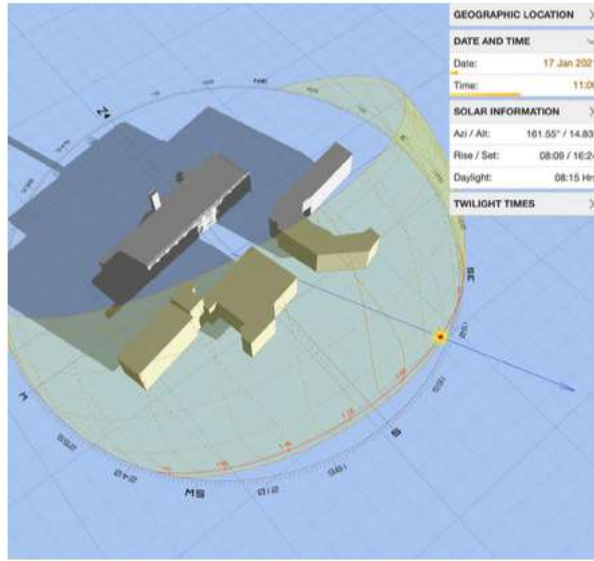
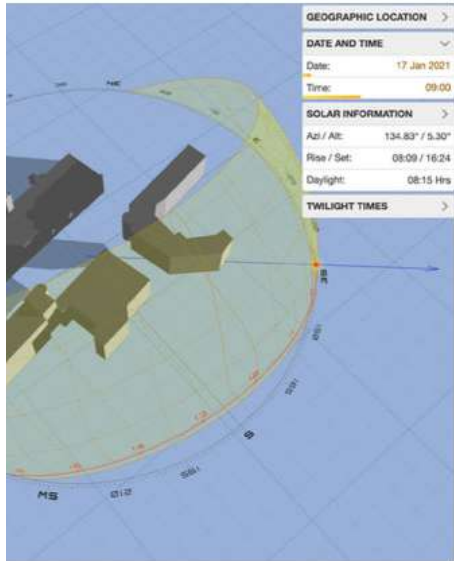
Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

IMPACT HUB

Opdracht

Circulaire en duurzame verlichting voor een co-working space in een donker, industrieel pand.

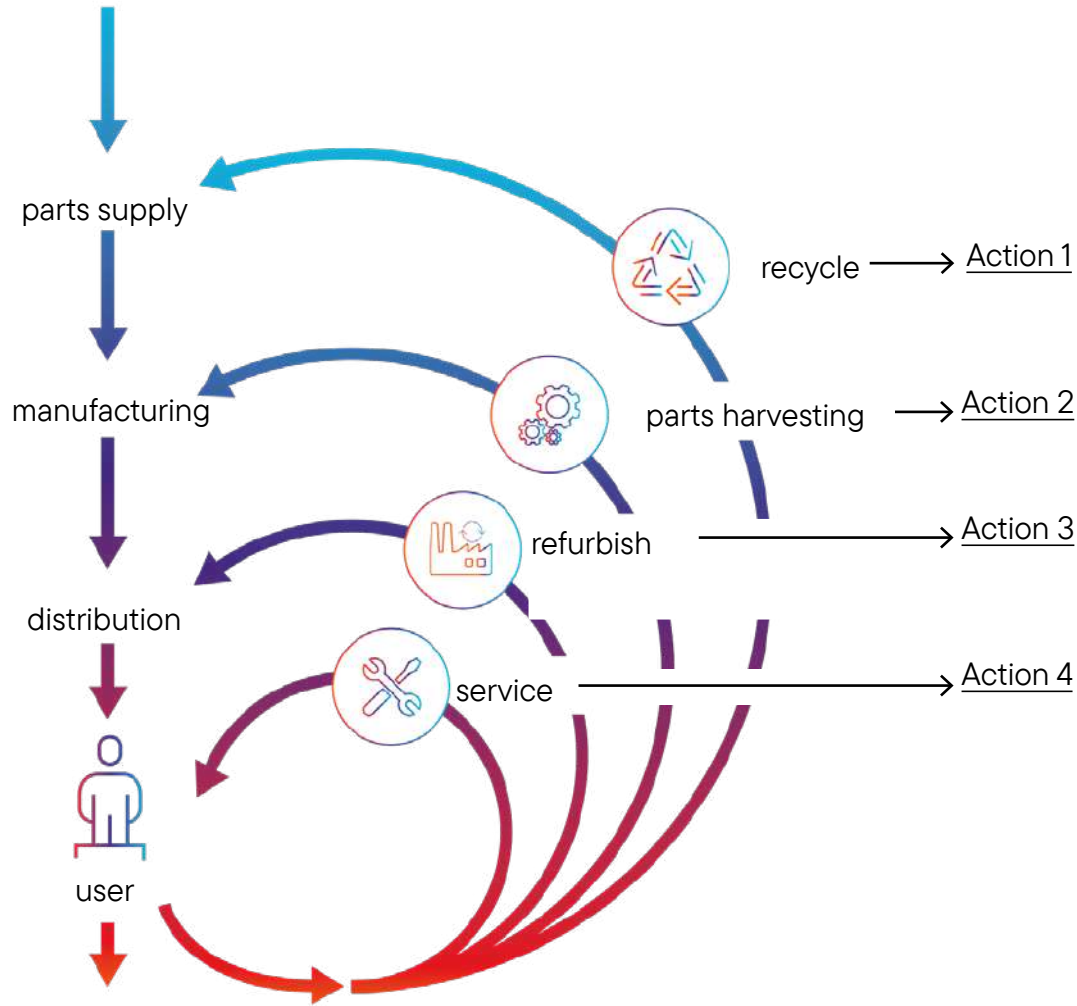
IMPACT HUB

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

extracting raw materials

Action 1

We prioritize fixture components which are easily recyclable

Action 2

We create unique design based on harvested parts

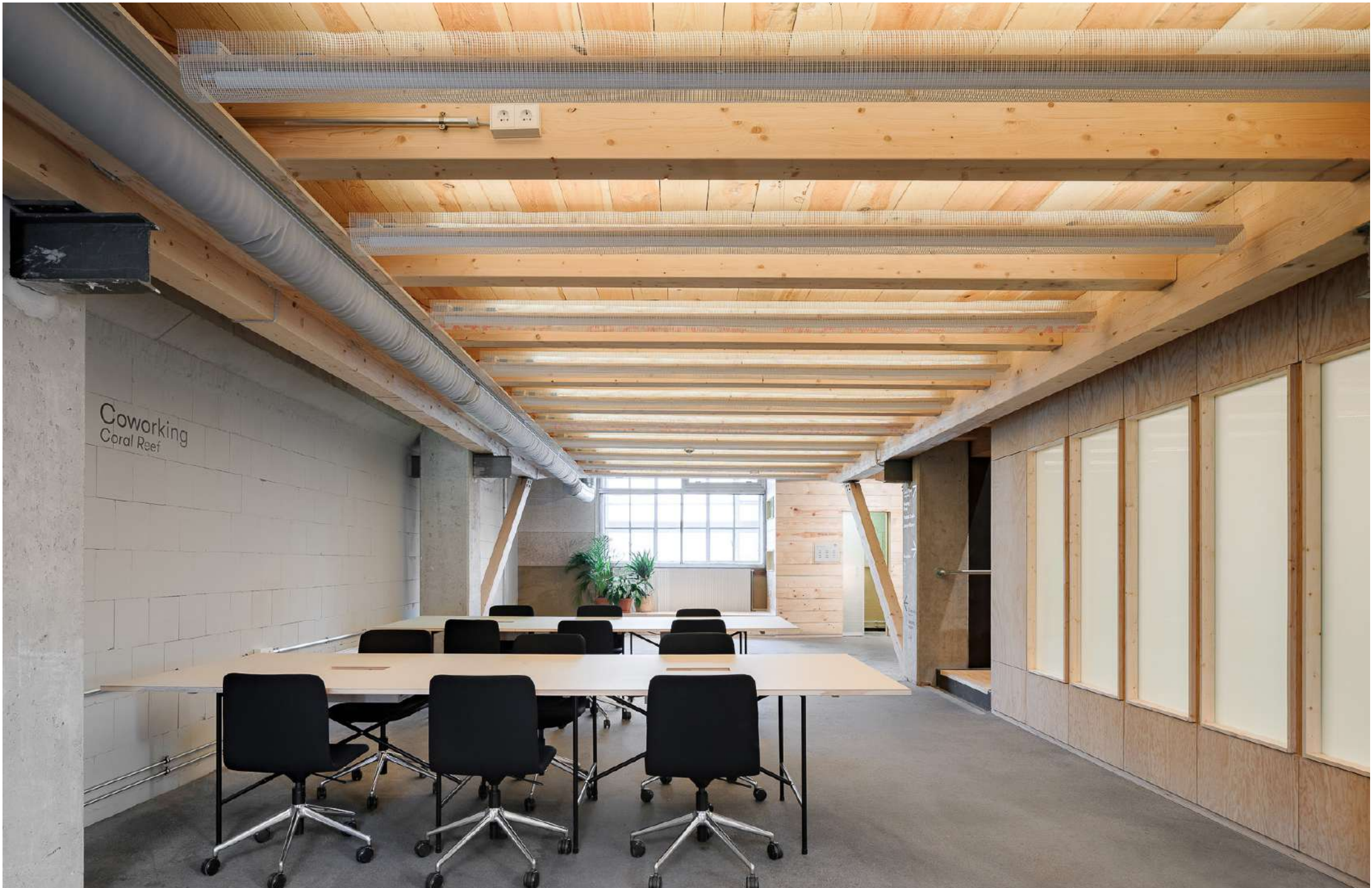
Action 3

We put old luminaires back into operation, maximising their efficiency

Action 4

We endorse the adoption of local offers

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

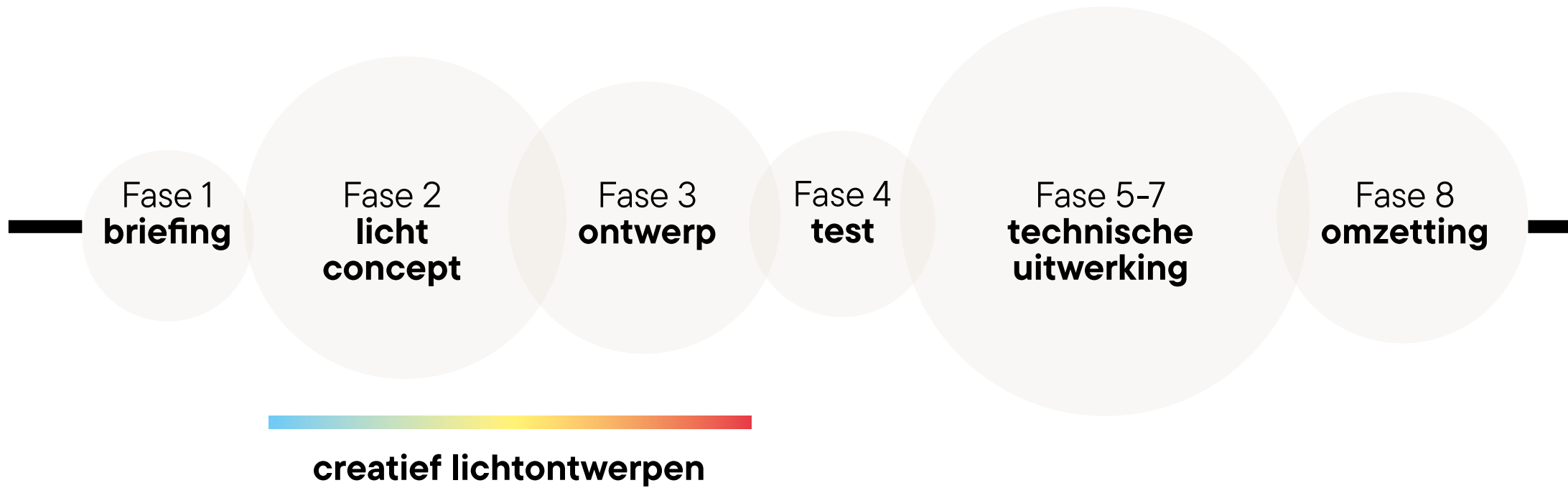
Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

samenvatting

- de circulaire aanpak vraagt een ander ontwerpproces
- lichtconcept in lijn met de visie van de klant
- holistische aanpak door samenspel kunstlicht en daglicht
- visuele ergonomie + “light-hacks”

BUITEN- VERLICHTING

oefening

Geef een paar voorbeelden van de algemene problemen bij buitenverlichting.

dark = negative?

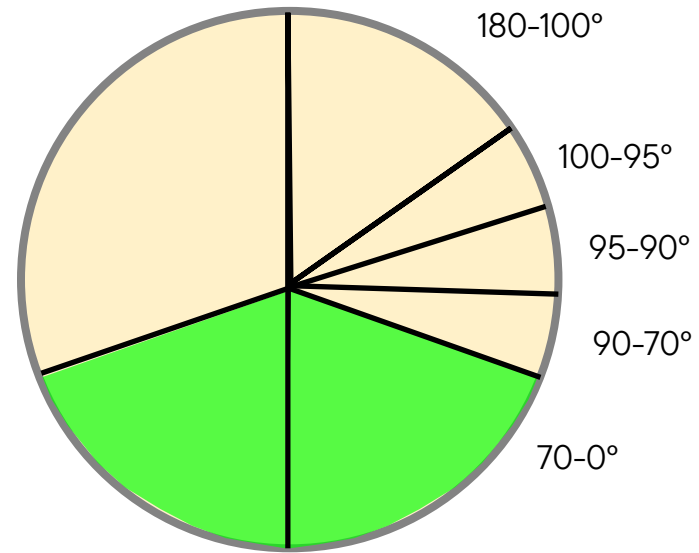
aura	dark	flare	gloaming	luculent	penumbra
aureate	darkle	flashy	gloom	luminous	radiant
beam	darkling	flaw	glow	lustrous	ray
beaming	darksome	flicker	glowing	melancholy	refluent
bedazzle	dazzle	flood	glum	murkiness	rutilant
blanch	dim	floodlight	hallucinate	murky	scintillate
bleak	dingy	fulminate	hazy	nitid	shade
blinding	dull	glad	illuminate	nuanced	shadowy
bright	dusk	glare	illustration	obscure	shimmer
chiaroscuro	effulgent	gleam	illustricus	obscurity	shine
clear	elucidation	glimmer	lackustre	opaque	sombre
coruscate	enlighten	glint	lighten	overshadow	sparkle
coruscate	epipolic	glisten	lightweight	pale	strobe
crepuscular	fade	gliz	lucid	pellucid	stygian

A photograph of a tree with bare branches against a dark sky, with a brick wall visible at the bottom. The text is overlaid in the center.

**Omgaan met duisternis moet
een integraal onderdeel zijn van
van een verlichtings-
en duurzaamheidsconcept.**

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

180-100°	Critical skyglow for urban areas
100-95°	Significant skyglow in rural areas
95-90°	Critical skyglow in rural areas
90-70°	Significant skyglow in rural areas, but more likely to be obstructed
70-0°	Ideal light distribution

1. duisternis
2. intensiteit
3. oriëntatie
4. tijdsduur
5. lichtkleur

richtlijnen
& principes

TAVA

Studio De Schutter - Groen Licht Vlaanderen 2024

Niet alles hoeft verlicht te zijn.
Duisternis is belangrijk.

Niet alles hoeft verlicht te zijn.
Duisternis is belangrijk.

Een creatief masterplan creëert
ervaringen en betrokken burgers.

image: Annika Haas (TAVA)

Goede verlichting van openbare ruimte zorgt er voor dat je je veilig voelt, het maakt een ruimte socialer en impact hebben op het imago van de stad.

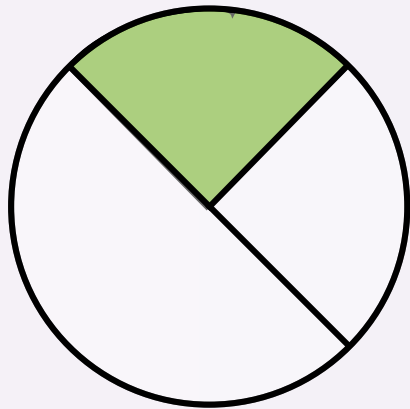
image: Annika Haas (TAVA)

conclusie?

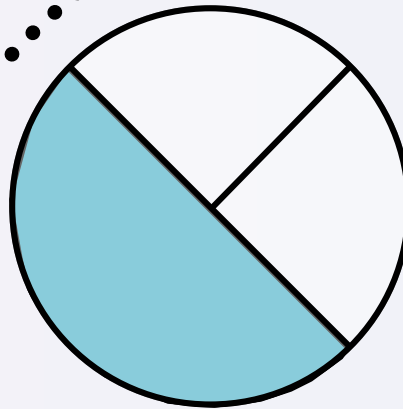
- nooit tot het einde wachten om over verlichting na te denken,
- verstaan hoe verlichting de waarneming van architectuur kan veranderen,
- de lichtverdeling en de schikking van armaturen deel laten uitmaken van het interieur,
- denken in sfeer, perspectieven en beleving ipv armaturen,
- decoratieve armaturen niet meer als add-ons gaan toepassen, maar armatuur (vorm, materiaal) én het effect ontwerpen,

Lichtontwerpen is gerelateerd aan de waarnemingsbehoeften.
Het is een **kwaliteitsconcept**.

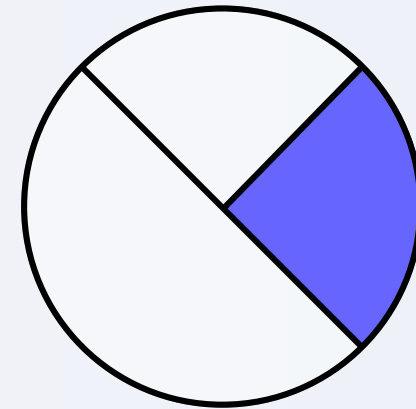
aangenaame plekken

zien

architectuur
oriëntatie

sfeer

studio
DeSchutter
lighting

Hasenheide 9 Hof 2
Aufgang 1 10967 Berlin

**lighting design
is about shaping
perception,
experience and
atmosphere.**

hello@studiodeschutter.com

in @studiodeschutter

ERCO

SHAPE THE LIGHT

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Groen
Licht
Vlaanderen ...

Samen voor sterk innoveren